Examensarbete

HÖGSKOLAN I SKÖVDE

Skiljer högskolestudenter sig åt mellan könskodade utbildningar? *En kvantitativ studie som belyser skillnaden i genusnormer och könsrollsidentitet mellan traditionella utbildningsinriktningar*

Do university students differ across gender-coded educational programs?
A quantitative study that highlights differences in gender norms and gender role identity between traditional fields of education

Examensarbete för kandidatexamen med **huvudområdet** Socialpsykologi

Grundnivå 15 högskolepoäng

Vårtermin År 2026

Student: Louice Kagemark & Sandy Zomaya

Handledare: Magnus Jansson

Examinator: Anette Lundin

Deklarering

Härmed intygar vi, Louice Kagemark och Sandy Zomaya, att vi har genomfört studien inom ramen för det Socialpsykologiska programmet i Skövde för vårterminen 2026. Arbetet har utförts självständigt och utan någon form av otillbörlig hjälp.

Vi intygar även att de använda källorna har presenterats i källförteckningen. Slutligen intygar vi att denna studie inte har publicerats tidigare.

Datum 2026-04-30

Resumé

Den här studien undersöker hur genusnormer och könsrollsidentitet skiljer sig mellan traditionellt könskodade högskoleutbildningar. Syftet är att analysera skillnader i genusnormer och könsrollsidentitet mellan studenter inom datavetenskapliga- och sjuksköterskeprogrammet. Studien tar sin teoretiska utgångspunkt i teorier om genusnormer och könsrollsidentitet.

Empirin samlades in genom en digital enkät bestående av validerade mätinstrument och egenkonstruerade items. Urvalet omfattade 101 respondenter (SSK = 66 och DV = 35). Mätningen av genusnormer konstruerades utifrån Theory of Normative Social Behaviour, vilka omfattade 8 items och avsåg att mäta hypotes 1a och 1b. Könsrollsidentitet konstruerades utifrån Gender Schema Theory, vilket omfattade 10 items som avsåg att mäta maskulin och feminin könsrollsidentitet, vilka avsåg att mäta hypotes 2a och 2b.

Resultaten visade inga statistiskt signifikanta skillnader avseende genusnormer. Däremot framkom en signifikant skillnad i feminin könsrollsidentitet, där studenter inom sjuksköterskeprogrammet skattade högre nivåer, medan inga skillnader återfanns för maskulin könsrollsidentitet. Vidare identifierades flera signifikanta samband mellan genusnormer, könsrollsidentitet och personlighetsdrag.

Studien ger stöd åt antagandet om att genusnormer och könsrollsidentitet samspelar med individuella faktorer som tidigt internaliseras. Individuella faktorer framstår således som mer centrala för att förklara differensen i genusnormer och könsrollsidentitet än utbildningstillhörighet isolerat.

Nyckelord: Genusnormer, könsrollsidentitet, utbildningsval, deskriptiva och injunktiva genusnormer

Abstract

This study examines differences in gender norms and gender role identity across traditionally gender-coded educational programs. The aim is to analyse variations in gender norms and gender role identity between students enrolled in computer science and nursing programs. The study is theoretically grounded in established frameworks of gender norms and gender role identity.

Empirical data were collected through a digital survey consisting of validated measurement instrument and self-constructed items. The sample consisted of 101 respondents (NP = 66 and CP = 35). The measurement of gender norms was constructed based on the Theory of Normative Social Behaviour, including 8 items intended to measure hypotheses 1a and 1b. Gender role identity was constructed based on Gender Schema Theory, including 10 items measuring masculine and feminine gender role identity, corresponding to hypotheses 2a and 2b.

The result showed no statistically significant differences regarding gender norms. However, a significant difference was found in feminine gender role identity, where students in the nursing program reported higher levels, while no differences were found for masculine gender role identity. Furthermore, several significant associations were identified between gender norms, gender role identity and personality traits.

The study supports the assumption that gender norms and gender role identity interact with individual factors that are internalized early. Individual factors thus appear more central in explaining differences in gender norms and gender role identity than educational affiliation in isolation.

Keywords: Gender norms, gender role identity, educational choice, descriptive and injunctive gender norms

Förord

Stort tack till alla respondenter som deltagit i vår studie, ert deltagande och engagemang har varit mycket värdefullt för oss medstudenter och för studiens framgång.

Ett extra tack riktas till Björn Stjernetun och András Márki programansvariga för Sjuksköterskeprogrammet och Datavetenskapliga programmet, för visat engagemang i vårt arbete, det betyder mycket.

Vi vill också tacka vår handledare, Magnus Jansson. Vi vill även rikta ett stort tack till vår examinator Anette Lundin för din ovärderliga kunskap inom det socialpsykologiska fältet.

Sist men absolut inte minst vill vi rikta ett extra stort tack till varandra och till våra familjer för ert stöd och förståelse under denna påfrestande tid.

1 Inledning 1
1.1 Syfte 4
1.2 Frågeställningar och hypoteser 4
1.3 Avgränsning 4
2 Tidigare forskning 5
2.1 Tidigare forskning om genusnormativa strukturer 7
2.2 Tidigare forskning om genusnormer och könsrollsidentitet 9
2.3 Positionering mot tidigare forskning 11
3 Teoretiska utgångspunkter 11
3.1 Social kognition 11
3.2 Könsrollsidentitet 13
3.3 Deskriptiva och injunktiva normer 14
3.4 Teoretisk positionering 15
4 Metod 16
4.1 Vetenskaplig utgångspunkt 16
4.2 Metodval 17
4.3 Operationalisering 17
4.4 Mätinstrument 20
4.5 Urval 22
4.6 Tillvägagångssätt 23
4.7 Val av analysmetod 24
4.8 Kvalitetskriterier 25
4.9 Etiska förhållningssätt 27
5 Resultat 29
5.1 Statistisk presentation 29
5.2 Hypotesprövning 1a och 1b 29
5.3 Hypotesprövning 2a och 2b 30
6 Analys 34
6.1 Föreställningar och förväntningar på ett köns och genusnormativt görande 34
6.2 Könsrollsidentitet och utbildningsval 36
6.3 Ett sammanslaget verklighetsnära perspektiv utifrån samtliga hypoteser .. 38
7 Diskussion och slutsats 38
7.1 Sammanställning 39
7.2 Forskningsfråga 1. 39
7.3 Forskningsfråga 2 40
7.4 Metod och teorier 41
7.5 Studiens etik 42

7.6 Socialpsykologisk relevans och framtida forskning 43
8 Referenslista 45
9 Bilagor 51
9.1 Bilaga 1.Komplett söktabell för tidigare forskning 51
9.2 Bilaga 2. Missivbrev 53
9.3 Bilaga 3. Deskriptiv Statistik 54
9.4 Bilaga 4. Vinjettsstatistik 55
9.5 Bilaga 5. Skevhet och kurtosis för studiens variabler. 57
9.6 Bilaga 6. Operationaliseringsmatris 58
9.7 Bilaga 7. Enkät 75
9.8 Bilaga 8. Begreppslista 81

1 Inledning

Sedan 2016 har statliga universitet och högskolor haft i uppdrag att integrera ett jämställdhetsperspektiv i sin verksamhet. Uppdraget ligger i linje med Förenta nationernas (2015) mål i Agenda 2030, där både jämställdhet och minskad ojämlikhet ska vara inkluderade i grundläggande mänskliga rättigheter. Inom utbildningssektorn finns ett centralt samhällsansvar för att upprätthålla dessa mänskliga rättigheter. Samtidigt kvarstår ojämlikheter inom traditionellt könskodade utbildningar, där utbildningsval fortfarande följer traditionella könsmönster (Jämställdhetsmyndigheten 2022, s.20).

Utbildningsval formas i stor utsträckning av normativa förväntningar och könsnormer som etableras tidigt i livet. Barn internaliserar dessa normativa förväntningar om hur pojkar och flickor bör vara, vilket formar antaganden som fungerar som tolkningsramar för individens förståelse av omvärlden. Individen börjar sedan integrera dessa könsrelaterade förståelser och förväntningar på sin egen identitet och självbild, vilket bidrar till utvecklingen av könsrollsidentiteten och kan således förstås i enlighet med Gender schema theory (Bem, 1981).

Normativa ideal formar och upprätthåller könskodade utbildningar. Dessa ideal kan te sig på olika sätt för kvinnor och män. När uppfattningar om normativa ideal skiljer sig mellan kvinnor och män kan det minska individens upplevda likvärdiga frihet i valet av utbildning (Jämställdhetsmyndigheten, 2022). Normativa förväntningar reproduceras genom sociala processer, där individen observerar och tolkar hur olika grupper beter sig och förväntas bete sig. Dessa normativa förväntningar kan forma genusrelaterade föreställningar för individens sociala orientering och handlingsutrymme. Dessa föreställningar kan förstås genom deskriptiva och injunktiva normer (Rimal & Real, 2005). Deskriptiva genusnormer avser individers uppfattning om vilka beteenden, egenskaper och förväntningar som är återkommande i en social miljö, utan att dessa bedöms som positiva eller negativa. I föreliggande studie avses deskriptiva genusnormer som studentens egen uppfattning om hur vanligt förekommande olika beteenden, egenskaper och utbildningsval upplevs vara inom den egna

utbildningsmiljön, utan att det föreligger värdering i hur väl dessa normer tas emot. Injunktiva genusnormer avser däremot vilka beteenden som uppfattas som socialt önskvärda (Ibid.). Dessa normer kan resultera i skilda förväntningar på hur studenter inom könssegregerade utbildningsprogram förväntas vara i enlighet med rådande normer. Dessa normativa uppfattningar gällande både injunktiva och deskriptiva genusnormer kommer löpande i studien att formuleras som skattningar.

Könsnormer bör inte förstås som definitiva och statiska, individen verkar i sociala processer som är i ständig förändring. Könsnormer kan i stället förstås i enlighet med det *socialkognitiva perspektivet*, där individen internaliserar samhälleliga föreställningar om kön genom *mentala scheman* för att organisera information om sig själv, sin omvärld och sin plats i den (Augoustinos, Walker & Donaghue 2014, s.21).

Forskning inom området indikerar att genusnormer formar och upprätthåller könsuppdelade utbildningsmönster, vilket tydliggör behovet av vidare kunskapsutveckling för att undersöka huruvida deskriptiva och injunktiva normer samt könsrollsidentitet återfinns med skilda förväntningar och egenskaper mellan olika utbildningskontexter. Detta synliggör en kunskapslucka.

Omfattande statistik från Universitets- och högskolerådet (UHR, 2025) visar att män dominerar tekniskt orienterade utbildningar, medan kvinnor främst framträder inom vård och omsorgsutbildningar. Under läsåret 2020/21 utgjorde män 62 % av studenter inom tekniska utbildningar, medan kvinnor utgjorde 84 % inom vård och omsorg. Denna beskrivande distinktion ligger i linje med Jämställdhetsmyndighetens (2022, s.10) beskrivning av det normativa antagandet. Sådana normativa antaganden kan förstärkas vid mindre högskolor, där avvikelse från normen kan innebära ökad risk för diskriminering och social exkludering (Jämställdhetsmyndigheten 2022). Individers benägenhet att följa eller bryta mot genusnormativa förväntningar samt hur individen agerar inom det akademiska sammanhanget kan delvis relateras till personlighetsdimensioner som inkluderas i *Big Five Modellen* (Rammstedt & John 2007).

I enlighet med Högskolan i Skövdes profilområde kan individens genusrelaterade

föreställningar förstärkas via digitaliserade plattformar. Stereotyper riskerar att reproduceras samtidigt som individen kan isolera sig med likasinnade digitala grupper. Det är mot denna bakgrund genusnormer riskerar att förstärkas ytterligare (SOU 2016:89; Folkhälsomyndigheten 2024). Digitaliseringens påverkan på könssegregerade utbildningsval bör därmed undersökas och förstås utifrån sociala strukturer.

Vidare föreslår Jämställdhetsmyndigheten (2022, s. 52) att fortsatta studier behövs och bör fokusera på gruppskillnader för att belysa stereotypa föreställningar, vilket kan begränsa individens tilltro till sin egen akademiska förmåga. Om den genusbundna uppdelningen av utbildningsprogram kvarstår riskerar det att leda till ytterligare genussegregering inom utbildningssektorn, vilket i sin tur riskerar att medföra kompetensbrist inom redan bristyrken och begränsa livsvillkor för kvinnor och män (Jämställdhetsmyndigheten 2022, s.53).

En fördjupad förståelse för hur genusnormer och könsrollsidentitet påverkar utbildningsval kan bidra till jämställdhetsarbete genom att utveckla insatser för att motverka könssegregerade utbildningsval. Resultaten kan bidra till ökad förståelse för hur genusnormer uppfattas inom könskodade utbildningsprogram, vilket i sin tur kan utgöra en grund för mer träffsäkra insatser i arbetet med att motverka könssegregering inom högskoleutbildningar.

Mot denna bakgrund framhålls ett särskilt samhällsansvar som socialpsykologer besitter relevanta verktyg att bidra med. Föreliggande studie avser därmed att undersöka skillnaden mellan hur deskriptiva och injunktiva genusnormer samt könsrollsidentitet återspeglas inom traditionella utbildningsprogram, med syftet att skapa en samhällelig insikt i hur normativa skillnader och könsrollsidentitet formas inom traditionellt feminina HEED[1]-inriktningar och maskulina STEM-inriktningar[2] (Jämställdhetsmyndigheten 2021:4, s.11-12, 52).

[1] Health, Elementary, education and domestic sphere (Jämställdhetsmynidgheten 2022:4,s.11)
[2] Science, technology, engineering and mathematics (Jämställdhetsmyndigheten 2021:4,s.12)

1.2 Syfte

Syftet med studien är att undersöka i vilken utsträckning genusnormer och könsrollsidentitet skiljer sig mellan studenter i traditionellt manliga respektive traditionellt kvinnliga högskoleutbildningar.

1.3 Frågeställningar och hypoteser

Forskningsfråga 1

I vilken utsträckning skiljer sig skattningen av deskriptiva och injunktiva genusnormer mellan studenter i traditionellt kvinnliga respektive traditionellt manliga högskoleutbildningar?

Hypotes 1a.) *Studenter i traditionellt manliga respektive traditionellt kvinnliga högskoleutbildningar skiljer sig i skattningen av deskriptiva genusnormer.*

Hypotes 1b.) *Studenter i traditionellt manliga respektive traditionellt kvinnliga högskoleutbildningar skiljer sig i skattningen av injunktiva genusnormer.*

Forskningsfråga 2

Hur skiljer sig skattningen av könsrollsidentitet mellan traditionellt manliga respektive kvinnliga utbildningsinriktningar?

Hypotes 2a.) *Högre skattning av manlig könsrollsidentitet uppvisas bland studenter inom en traditionell manligt kodad högskoleutbildning (Datavetenskapliga programmet).*

Hypotes 2b.) *Högre skattning av kvinnlig könsrollsidentitet uppvisas bland studenter inom en traditionell kvinnligt kodad högskoleutbildning (Sjuksköterskeprogrammet).*

1.4 Avgränsning

Med utgångspunkt i Jämställdhetsmyndighetens studie (2021) avgränsas studiens fokus till genusnormer som en övergripande beroende variabel. Begreppet genus har avgränsats i enlighet med Hirdmans (1988) tolkning av begreppet. Hirdman (1988) beskriver genus som socialt och kulturellt konstruerade föreställningar om vad som anses vara passande för män respektive kvinnor. I föreliggande studie benämns dessa

föreställningar som normer och dessa genusnormer har således operationaliserats till deskriptiva och injunktiva normer som sammanfördes till index för att möjliggöra en kvantitativ mätning av gruppbaserade upplevelser.

I föreliggande studie avser deskriptiva genusnormer individens uppfattning om vad som upplevs vara vanligt förekommande beteenden, egenskaper och förväntningar inom olika utbildningskontexter, utan att värdera dessa som positiva eller negativa. Genusnormer mäts därav oberoende av antaganden om vad som anses typiskt manligt och kvinnligt, med hänsyn till studiens syfte att *undersöka i vilken utsträckning genusnormer och könsrollsidentitet skiljer sig mellan studenter i traditionellt manliga respektive traditionellt kvinnliga högskoleutbildningar,* snarare än att förklara varför valen görs.

Utöver genusnormer avgränsas studien till att mäta könsrollsidentitet, personliga egenskaper samt normativa förväntningar och agerande i relation till traditionellt könskodade utbildningsval. Könsrollsidentitet har avgränsats till två index som speglar manlig respektive kvinnlig könsrollsidentitet. Dessa två index innehåller traditionella egenskaper för respektive kön. Avgränsningen möjliggör därmed en analys på både samhällelig och individnivå.

Vidare riktar sig studien till studenter på Högskolan i Skövde som studerar på datavetenskapliga- och sjuksköterskeprogrammet. Avgränsningen har därmed gjorts från alla utbildningsinriktningar på Högskolan i Skövde till de utbildningsinriktningar som traditionellt sett är tydligt könskodade, där vårdrelaterade utbildningar oftast är kvinnodominerade medan de tekniska utbildningarna domineras av män (UHR 2025; Jämställdhetsmyndigheten 2022). Avgränsningen möjliggör en tydligare jämförelse mellan utbildningar och ökar därmed studiens genomförbarhet.

Tidigare studier har i mindre utsträckning granskat hur könsrollsidentitet samt genusnormer skiljer sig mellan olika utbildningsinriktningar, vilket motiverar avgränsningen i föreliggande studie och fyller en kunskapslucka.

2 Tidigare forskning

Det här kapitlet presenterar tidigare forskning utifrån två perspektiv: *Tidigare forskning om genusnormativa strukturer* och *Tidigare forskning om genusnormer och könsrollsidentitet*. Kapitlet avslutas med att positionera tidigare forskning mot föreliggande studie och kunskapslucka.

Den tidigare forskningen består av vetenskapligt granskade artiklar som inkluderats i föreliggande studie med syftet att skapa en förståelse för forskningsfältets utveckling över tid samt dess relevans i relation till studiens syfte och forskningsfrågor.

För att säkerställa relevanta och tillämpbara studier inom en europeisk kontext genomfördes en kombinerad urvalsprocess bestående av både databasbaserad filtrering och manuell filtrering. I den inledande fasen genomfördes en databasbaserad filtrering i Academic search premier via Högskolan i Skövdes digitala bibliotek. Den initiala filtreringen genomfördes uteslutande med hjälp av Academic search premiers filterfunktion, vilket innebar att de artiklar som inte uppfyllde inklusionskriterierna automatiskt exkluderades. Inklusionskriterierna inkluderade vetenskapligt granskade artiklar (peer reviewed), publicerade på engelska, en europeisk kontext, *social aspect* som ämnesområde samt publicerade inom ett tidsspann som inte överstiger 12 år. Dessa kriterier låg till grund för samtligt genomförda litteratursökningar och tillämpades konsekvent i databasen.

Datainsamlingen genomfördes vid två separata tillfällen, första tillfället var 2026-03-04, det andra tillfället var 2026-03-19. Totalt genomfördes sju litteraturundersökningar med variationer av valda sökord och kombinationer av dessa. Sökorden kombinerades med AND och OR för att både bredda och precisera sökningen. Efter varje litteratursökning med tillhörande inklusionskriterier och sökord har en manuell urvalsprocess genomförts. Den manuella urvalsprocessen avsåg granskning av titlar och abstrakt som manuellt granskades som grund för den fortsatta filtreringen utifrån studiens syfte och forskningsfrågor. Artiklar som berörde genusnormer, könsrollsidentitet, utbildningsval och/eller socialpsykologiska perspektiv bedömdes relevanta och lästes i sin helhet. För att stärka studiens transparens och tillförlitlighet genomfördes läsning i sin helhet av båda studenter. När båda studenter bedömde artiklarna som relevanta inleddes en

diskussion för att säkerställa en gemensam och konsekvent bedömning av relevans.

De artiklar som bedömdes som relevanta kontrollerades i Ulrichsweb för att säkerställa att de var peer reviewed. Utvalda artiklar användes sedan som stöd för vidare litteratursökning genom identifiering av relevanta sökord och begrepp tagna direkt ur valda artiklar. Efter granskning av samtliga artiklar resulterade det i ett slutligt urval om 11 vetenskapliga artiklar som presenteras i detta kapitel.

I bilaga 1 presenteras redovisningstabell över sökningar för den kompletta litteratursökningen.

2.1 Tidigare forskning om genusnormativa strukturer

Tidigare forskning indikerar att utbildningsval kan förstås i relation till sociala normer och kulturella genusstereotypa föreställningar, vilka kvarstår trots ett alltmer jämställt samhälle. Humlum, Nandrup och Smith (2017) undersökte föräldrars inverkan på barns utbildningsval samt hur sociala normer överförs mellan generationer. Studien framhåller att könsnormer är en möjlig förklaring till att könssegregering inom utbildning består över generationer. Studien fann att döttrar tenderar att följa mödrar i sina utbildningsval, medan kvinnor med högre akademisk kompetens väljer utbildningar där kvinnor oftast är i minoritet och därav följer sina fäder. Män tenderar att följa fadern snarare än båda föräldrarna. Vidare indikerade studien att föräldrars könsattityder påverkar utvecklingen hos barnen, om en förälder innehar traditionella tankar om män och kvinnors färdigheter tenderar denna att uppfostra sina barn i enlighet med dessa. Dessa föreställningar kan sedan återspeglas i ett arbetsmarknadsbeteende. I relation till föreliggande studie kan Humlum, Nandrup och Smiths (2017) studie kopplas till karriärmål och driv i enlighet med eller mot injunktiva och deskriptiva genusnormer samt utifrån kompetens i relation till könsrollsidentitet.

I enlighet med Humlum, Nandrup och Smith (2017) har Gokhale, Rabe-hampa, Woeste och Machina (2014) gjort liknande fynd i sin kvantitativa studie. Gokhale et al. (2014) fann att genusnormer upprätthålls trots att kvinnors prestationsförmåga går i enlighet med eller är bättre än mäns. Vidare syftade studien till att undersöka generella attityder

till det mansdominerade fältet inom vetenskap och teknik samt undersöka attityden till kvinnors deltagande inom dessa fält. Studien fann att män i större utsträckning är mer intresserade av teknik och vetenskap än kvinnor. De fann dock att ju mer individen studerade inom fältet, desto mer ökade intresset för ämnena - teknik och vetenskap, vilket ledde till att en mindre skillnad återfanns mellan könen.

Vidare undersökte Neschen och Hügelschäfer (2021) i sin tyska experimentella kvantitativa studie, huruvida det förekommer könsbaserad skevhet i hur prestationer bedöms trots samma prestationsnivå, där kvinnor och män delades upp i två olika grupper. Resultatet visade att kvinnors prestationer värderas i lägre grad än mäns, trots att prestationerna är identiska. Inom matematiska uppgifter bedömdes kvinnor vara mindre kompetenta än män. Studien fann att könsstereotypa bedömningar påverkade utvärderingen av prestationer. Vidare framhåller studien att den könsstereotypa normen kan förstås ur föreställningen om kompetens inom annars könsstyrda områden.

Dasgupta och Stouts (2014) studie om kvinnor som studerar inom STEM-områden fann att kvinnor stegvis lämnade STEM-ämnen på grund av stereotypa förväntningar eller föreställningar samt bristande känsla av tillhörighet. Liknande resultat fann Sinclair, Nilsson och Cederskärs (2019) kvantitativa studie. Studien resulterade i att sociala relationer, tillhörighet och hur starkt man upplever att man följer könsstereotypen påverkar valet av könsstereotypiska utbildningar. Vidare resulterade studien i ett icke-könsbundet resultat där studenter med högre självförtroende och bättre skolresultat var mer benägna att söka sig till studier inom STEM-området.

Pilotti, Julaia, El-Moussa och Waked (2026) undersökte i en kvantitativ studie hur kvinnors frånvaro i STEM-ämnen kan kopplas till hur kvinnor identifierar sig själva. Med hjälp av *Bem Sex Role Inventory* fann de att stereotypiska kvinnliga egenskaper skattades i högre grad av studenter som inte studerade inom STEM-området. Studien resulterade i att val av akademiskt huvudämne var förknippat med självbild och individuella könsstereotypa definitioner.

Mot bakgrund av tidigare forskning är det relevant att studera traditionellt feminina och traditionellt maskulina utbildningsval som separerade grupper som präglas av olika

normativa faktorer. Tidigare studier inom detta område bidrar till förståelsen av hur genusnormer kan påverka individer inom traditionellt könskodade utbildningsområden utifrån injunktiva och deskriptiva genusnormer i enlighet med hypotes 1a och 1b. I föreliggande studie är särskilt tidigare studier från Sinclair, Nilsson & Cederskär (2019) och Pilotti, Julaia, El-Moussa och Waked (2026) centrala, eftersom de ger ett starkt teoretiskt stöd till forskningsfråga 2 samt hypotes 2a och 2b, vilket kan stärka uppfattningen om normativa faktorer som återspeglas av internaliserad könsrollsidentitet mellan traditionella utbildningsområden.

2.2 Tidigare forskning om genusnormer och könsrollsidentitet

Tidigare forskning visar att genusnormer etableras tidigt och påverkar individers möjligheter och val över tid. Delahunty, Ni Ríordáin och Prendergast (2025) framhåller att barn redan från två års ålder utvecklar en medvetenhet om kön och stereotypa föreställningar. Förskoleåren framträder som en central period för utvecklingen av könsidentiteten, då barn börjar jämföra sig själva med andra och tolka sociala normer (Ibid.).

Den tidiga könsmedvetenheten påverkar barnets intressen och sociala relationer. King, Scovelle, Meehl, Milner & Priest (2021) belyser att genusnormer omfattar vilka egenskaper och beteenden som kopplas till kön. Vidare framhålls att barn initialt inte är bundna till könsstereotyper, men att dessa förstärks när könskategorier blir märkbara i omgivningen. King, et al. (2021) systematiska översikt kan ställas i relation till föreliggande studie eftersom översikten indikerar att könsrelaterade uppfattningar etableras tidigt och kan bidra till att förklara skillnader i könsrollsidentitet i utbildningsval, vilket är särskilt centralt för forskningsfråga 2 samt hypotes 2a och 2b. Fink, Weib, McGuire, Mulvey och Beibert (2025) studie om genusnormer som reproduceras inom utbildningskontexter kan bidra till nyanserade tolkningar.

Fink et al. (2025) studie framhåller att det finns en isärhållning inom ämnesbundna förväntningar mellan könen, exempelvis framhåller studien att lärare tenderar att förvänta sig högre kompetens av pojkar än av flickor inom datavetenskap och teknik. I

samma studie framkom det att dessa stereotypa förväntningar var mindre hos lärare som arbetat under en längre period, varpå studien indikerar att graden av stereotypa förväntningar skiljer sig mellan lärare som arbetat under längre tid och nyexaminerade lärare. Studiens resultat visar att utbildningsmiljöer både kan reproducera och motverka traditionella genusnormer inom könsstereotypa utbildningsområden, beroende på om läraren är etablerad eller nyexaminerad. Studien visar att utbildningsmiljöer kan reproducera könsstereotypa förväntningar, vilket är relevant för föreliggande studie särskilt i relation till forskningsfråga 1 samt tillhörande hypoteser 1a och 1b, eftersom ovanstående studie kan forma nyanserade resonemang för normativa förväntningar mellan traditionella utbildningsprogram.

Genusnormer formas och upprätthålls genom social interaktion med omgivningen. Barndomen framställs som en särskilt formbar period, där barn internaliserar normer genom interaktion med föräldrar och andra betydelsefulla personer i barnets nära omgivning. Barn framställs som aktivt tolkande av information och sociala signaler från sin omgivning, vilket därefter internaliseras och integreras i utvecklingen av den egna könsrollsidentiteten. King et al. (2021) framhåller att könsrollsidentiteten redan tidigt kategoriseras i mentala strukturer och utgör normativa egenskaper som bärande för det identifierade könet.

Schmitt, Voracek, Realo och Allik (2007) genomförde en kvantitativ studie, där data samlades in från över 17 000 deltagare i 55 olika länder. Studien visar att könsskillnader i personlighetsdrag oftast framstår som högre i samhällen med högre samhällsutveckling, medan områden med sämre samhällsutveckling tenderar att ha mindre skillnader. Detta tydliggör att könsrelaterade egenskaper formas av sociala och kulturella faktorer, vilket kan ses som uttryck för hur genusnormer utvecklas i olika samhällen. Genusnormer utgjorde beroende variabler i Rimal och Reals (2005) kvantitativa studie i relation till Theory of Normative Social Behavior (TNSB). Studiens syfte var att undersöka hur sociala normer påverkade individers beteenden. Resultatet indikerade att både injunktiva och deskriptiva normer var relevanta faktorer, vilket är särskilt relevant för förståelsen av hur genusnormer påverkar utbildningsval. Genom

detta kan högskolestudenter både exponeras för och internalisera genusnormativa förväntningar.

2.3 Positionering mot tidigare forskning

Tidigare forskning visar att utbildningsval formas i ett komplext samspel där könsrollsidentitet samt samhälleliga genusnormativa förväntningar utgör centrala mekanismer som påverkar individers val av utbildningsområde.

Tidigare forskning inom fältet har i stor utsträckning fokuserat på övergripande mönster och samband mellan genus och utbildningsval på ett bredare plan.

Vid genomgång av tidigare studier har en del studier exkluderats eftersom deras bidrag i sin helhet inte anses förenligt med studiens syfte och därmed inte givits något huvudsakligt fokus i denna studie. De studier som inkluderats i föreliggande studie har alla resulterat i liknande slutsatser om att många utbildningsområden i dag präglas av könssegregering, särskilt inom STEM-områden. Könssegregeringen har präglats av val som enligt tidigare forskning ofta påverkas av känslor som är förankrade i normativa förväntningar och identitetsskapande processer. Tidigare forskning framhåller att könssegregering kvarstår trots ökad jämställdhet, vilket formar en kunskapslucka om hur könsrollsidentitet samt deskriptiva och injunktiva genusnormer skiljer sig mellan högskolestudenter inom traditionella utbildningsprogram. Trots att en översiktlig litteraturundersökning präglat arbetet initialt har inga studier identifierats som specifikt undersökt dessa faktorer. Varpå föreliggande studie lutar sig mot den vetskap som ännu inte är klarlagd.

3 Teoretiska utgångspunkter

I det här kapitlet presenterar studiens teoretiska ramverk, vilka presenteras i följande ordning: S*ocial kognition, Könsrollsidentitet,* D*eskriptiva och Injunktiva normer* och avslutas med *teoretisk positionering.*

3.1 Social kognition

Social kognition definieras som ett forskningsområde som studerar de kognitiva

processer genom vilka individer uppfattar, tolkar och förstår sig själva och andra i sociala sammanhang (Fiske & Taylor 2021, s. 2, 12). Centralt är att individers tankar, tolkningar och beteenden formas genom *mentala representationer* av social information. Dessa *mentala representationer* utvecklas och formas av tidigare erfarenheter och påverkas således av sociala normer och omgivningens förväntningar. Individen påverkas både av andra och internaliserade föreställningar om dem. Dessa kognitiva processer innefattar hur individen uppmärksammar, tolkar och reagerar på sociala stimuli, vilket påverkar beteenden och beslut (Fiske & Taylor 2021, s.17-18 ;Augoustinos, Walker, Donaghue, 2014 s.21).

Vidare formas individens uppfattning om sin position i samhället av ett subjektivt *jag* som är baserat på individens närsamhälle och nära krets, denna uppfattning formar en *självbild* som är en del av *självet*. *Självbilden* kan förstås som flerdimensionell och situationsbunden, där olika aspekter av *jaget* aktiveras beroende på kontext (Fiske & Taylor 2021, s. 128-129). Den aktiverade *självbilden* grundas i *mentala representationer* och kan spegla normativa föreställningar, vilket går i linje med Markus och Kunda (1986 s. 859) beskrivning av begreppet självkoncept.

Mot denna bakgrund kan individens kognitiva processer förstås som formade av normativa förväntningar och varierar beroende på kontexten individen befinner sig i, vilket påverkar hur normerna upplevs.

Ur ett genusperspektiv kan dessa kognitiva processer relateras till internaliserade genusnormer och könsrollsidentitet. Genom socialisation utvecklar individer föreställningar om vilka egenskaper och beteenden som anses förenliga med olika kön och som via mentala representationer skapar kognitiva ramar som tar sig uttryck i självbilden. Eftersom normer aktiveras i olika sammanhang kan de uppfattas olika och påverka vilka handlingsalternativ som är möjliga. I linje med föreliggande studie utgör social kognition den teoretiska grund som studien lutar sig mot. Med ett social kognitivt perspektiv möjliggörs analys av skillnader mellan utbildningsmiljöer, vilket i sin tur ligger till grund för analysen av forskningsfråga 1 och tillhörande hypoteser 1a och 1b samt forskningsfråga 2 och tillhörande hypotes 2a och 2b.

3.2 Könsrollsidentitet

Inom mentala representationer beskrivs kognitiva kategorier som strukturer kring olika referenspunkter (Rosch 1975, s.544), vilket bidrar till att skapa kognitiv ordning och förutsägbarhet i hur individer uppfattar sin omvärld i form av kategorisering (Rosch 1975, s.546). Ur kategoriseringen skapas mentala scheman innehållande generaliserad kunskap, förväntningar och antaganden som hjälper individen att organisera och tolka social information (Taylor & Crocker 1981, s.91). Dessa scheman ses därmed som referensramar för hur individen tolkar sig själv och sin sociala miljö. I relation till föreliggande studie innebär detta att individens föreställningar och beslut formas utifrån befintliga kognitiva strukturer. Mot denna bakgrund tillämpas *Gender Schema Theory* (Bem, 1981), som belyser hur könsrelaterade förväntningar, antaganden och generaliserade kunskaper formas i ett tidigt skede i livet, genom att barn internaliserar förväntningar för att förstå sin sociala miljö.

Individen börjar därefter integrera dessa könsrelaterade förväntningar i sin egen identitet och självbild, vilket bidrar till den tidiga utvecklingen av könsrollsidentiteten (Bem 1981, s.355). Genom samhällelig socialisering tillägnar barn sig könsrelaterad kunskap gällande diverse egenskaper och roller. Dessa föreställningar bildar stabila uppfattningar om vad som anses maskulint och feminint i relation till sociala roller, arbetsfördelning och personlighetsdrag, vilket definieras som *sextyping*[3]. I enlighet med hypotes 2a och 2b kan Bems (1981, s.354) begreppsliga definition av *sextyping* förstås som könsbundna associationer vilka formar huruvida manlig respektive kvinnlig könsrollsidentitet påverkar individen att följa traditionella genusnormativa utbildningsval.

Vidare belyser *Gender Schema Theory* (Bem 1981) en grupp internaliserade normer och standarder för hur individen förväntas vara, dessa förväntningar är formade ur mentala föreställningar och kognitiva strukturer som formas av kulturella idéer om kön. Om individen inte upplever att den följer normen för de egenskaper som associeras med

[3] Sex typing beskriver den process där maskulinitet och femininitet formas genom samhälleliga kulturella föreställningar (Bem 1981 s.354)

respektive kön[4] kan det påverka individens självkänsla och bidra till att individen anpassar sitt beteende efter rådande könsnormer, vilket går i linje med hypotes 2a och 2b.

3.1 Deskriptiva och injunktiva normer

Theory of Normative Social Behavior (TNSB) utvecklad av Rimal och Real (2005) är en vidare utveckling av Theory of Reasoned Action (Fishbein & Ajzen, 1975). Theory of Reasoned Action förklarar beteenden genom attityder och subjektiva normer som bildar intentioner, vilka tillsammans går från intention till handling. Mot denna bakgrund utgår TNSB från att individers beteenden påverkas av uppfattningen om sociala normer, där deskriptiva och injunktiva normer spelar en central roll.

TNSB är av central betydelse för studiens syfte eftersom den möjliggör analys av genusnormer genom uppdelning i deskriptiva och injunktiva normer

Enligt teorin modereras deskriptiva normers påverkan på beteende av faktorer såsom injunktiva normer, gruppidentifikation och upplevda konsekvenser av att inte följa normer (Rimal & Real 2005). TNSB möjliggör analys av hur normuppfattningar skiljer sig mellan studenter i olika utbildningsprogram (forskningsfråga 1).

Deskriptiva normer avser individens uppfattning om hur andra beter sig inom särskilda sociala kontexter. Dessa uppfattningar fungerar som informationsbärande signaler för att tolka vad som är vanligt beteende inom en referensgrupp. Ju mer ett beteende normaliseras, desto mer sannolikt är att individen anpassar sig (Cialdini et al., 1990, s.202).

Injunktiva normer avser individens uppfattning om vad som är socialt accepterat eller förväntat inom en referensgrupp. Enligt teorin tror individen att avvikelse från injunktiva normer kan föra med sig sociala sanktioner, vilket bidrar till upprätthållandet av normer (Rimal & Real 2005). Vidare kan en koppling göras mellan deskriptiva och injunktiva normer och Allports (1954, s.40) definition av attityd inom ramen för TNSB.

[4] Normativa förväntningar för respektive kön, det vill säga styrka och självständighet för pojkar (män) samt omsorg och empati för tjejer (kvinnor) (Bem 1981,s.355).

Attityder formas av injunktiva och deskriptiva normer samt grupptillhörighet och påverkar vad som ses som legitimt beteende. Därmed fungerar Allports (1954, s.40) definition av attityd som ett bakgrundsbegrepp för att förstå differentieringen i hur dessa normer internaliseras och appliceras inom en institutionell kontext.

3.2 Teoretisk positionering

Föreliggande studie positioneras inom ett socialpsykologiskt perspektiv, där individens beteende ses som ett utfall av en interaktion mellan kognitiva processer och sociala genusnormer. Mot denna bakgrund tillämpas So*cial kognition*, *Gender Schema Theory* och *TNSB*, vilka sammantaget belyser samspelet mellan sociala normer och individens kognitiva processer på olika nivåer.

Social kognition utgör en central utgångspunkt i det teoretiska ramverket och möjliggör förståelsen för hur individen tolkar och organiserar social information, vilket kan bidra till att förstå hur genusnormer och könsrollsidentitet formas, internaliseras och aktiveras inom olika kontexter. Genom att analysera hur dessa kognitiva processer differentierar mellan olika normativa miljöer möjliggör teorin förståelse för hur genusnormer och könsrollsidentitet kan ta sig olika uttryck inom traditionellt manligt respektive kvinnligt kodade utbildningsområden.

Förståelsen vidareutvecklas genom *Gender Schema Theory* för att förklara hur genusnormer strukturerar kognitiva processer och påverkar hur könsrelaterade föreställningar organiseras och internaliseras. Teorin bidrar till att förstå hur könsrollsidentitet är ett resultat av sociala och kognitiva strukturer.

Vidare kompletteras detta med *TNSB* som möjliggör förståelsen av hur genusrelaterade normuppfattningar kan variera mellan olika utbildningskontexter. Inom traditionellt könskodade utbildningsmiljöer kan deskriptiva normer påverka uppfattningen om vilka utbildningsval som är vanligt förekommande inom ramen för respektive kön, medan injunktiva normer kan påverka vilka val som anses socialt passande eller förväntade. Mot denna bakgrund är *TNSB* användbar för att analysera hur genusnormativa strukturer kan bidra till skillnader i genusnormer och könsrollsidentitet mellan traditionella

utbildningsprogram, vilket ligger i linje med studiens syfte, forskningsfrågor och övergripande hypoteser.

Integrationen av teorierna synliggör därmed ett ömsesidigt samspel mellan normativa strukturer och internaliserade föreställningar. Tillsammans möjliggör teorierna en analys av hur sociala normer och kognitiva processer samverkar och kan bidra till skillnader i genusnormer och könsrollsidentitet mellan traditionellt könskodade utbildningskontexter.

4 Metod

Det här kapitlet redogör för studiens metodologiska utgångspunkter enligt följande: *Vetenskaplig utgångspunkt, Metodval, Operationalisering, Mätinstrument, Urval, Tillvägagångssätt, Val av analysmetod, Kvalitetskriterier* och *Etiska förhållningssätt.*

4.1 Vetenskaplig utgångspunkt

Studien vilar på ett realistiskt ontologiskt perspektiv, där genusnormer samt feminina och maskulina egenskaper för könsrollsidentitet betraktas som socialt existerande fenomen, möjliga att studera empiriskt på gruppnivå (Wetherell & Still, 1998).

Epistemologiskt utgår studien från en objektivistisk kunskapssyn, där sociala och psykologiska fenomen anses kunna observeras, mätas och analyseras. Kunskapssynen förutsätter en transparent analytisk hållning, för att möjliggöra empirisk prövning av huruvida normativa skillnader föreligger mellan olika traditionella utbildningsprogram (Wetherell & Still, 1998; Reichardt & Rallis, 1994).

Den vetenskapliga utgångspunkten präglas av en deskriptiv och explorativ inriktning, eftersom studiens syfte är att identifiera och analysera mönster snarare än att fastställa kausala samband (Sapsford & Jupp, 2006). Mot denna bakgrund tar studien sin vetenskapliga utgångspunkt i en experimentell socialpsykologisk ansats. Ansatsen möjliggör en kontrollerad jämförelse av sociala genusnormativa beteenden, föreställningar samt kvantifierbar mätning av självskattad könsrollsidentitet (McGhee, 1998, s.7-8) mellan traditionellt könskodade utbildningsprogram.

4.2 Metodval

I enlighet med studiens syfte att empiriskt undersöka *i vilken utsträckning genusnormer och könsrollsidentitet skiljer sig mellan traditionellt manligt respektive kvinnligt kodade högskoleutbildningar*, bedöms en kvantitativ metod vara mest ändamålsenlig. En sådan ansats möjliggör statistisk jämförelse mellan grupper, vilket är centralt för studiens hypotesprövning.

Det utgör grunden för studiens deduktiva ansats, där befintlig teori har operationaliserats ned till testbara hypoteser (Djurfeldt, Larsson & Stjärnhagen, 2018).

Studiens design är en kvantitativ tvärsnittsstudie där data samlas in vid ett enskilt tillfälle under en tvåveckorsperiod via en digital enkät. Den digitala enkäten konstruerades i Google Forms. Valet av plattform motiveras av dess omfattande etablering, vilket bidrar till ökad igenkänning och tillgänglighet. En sådan design möjliggör statistisk jämförelse mellan grupper, vilket är centralt för studiens hypotesprövning (Ibid).

Den digitala enkäten inkluderar etablerade mätskalor för att mäta respondenternas uppfattningar om genusnormer och könsrollsidentitet. Enkäten avslutas med en egenkonstruerad vinjett. Användningen av vinjetten motiveras av dess möjlighet att undersöka hur respondenter bedömer en hypotetisk situation där genusnormer är påtagliga och närvarande samt fångar normativa bedömningar av utbildningsval (Finch, 1987).

4.3 Operationalisering

Operationaliseringen genomfördes i enlighet med Djurfeldt, Larsson och Stjärnhagen (2018), där teoretiska begrepp successivt bryts ned till mätbara variabler (items). Studiens variabler baserades både på etablerade och validerade mätskalor samt på egenkonstruerade items i form av en vinjett. En fullständig operationaliseringsmatris återfinns i bilaga.

Forskningsfråga 1

I vilken utsträckning skiljer sig skattningen av deskriptiva och injunktiva genusnormer

mellan studenter i traditionellt kvinnligt respektive manligt kodade utbildningar?

Studiens första forskningsfråga avser att undersöka i vilken utsträckning skattningen av deskriptiva och injunktiva genusnormer skiljer sig mellan studenter inom traditionellt kvinnligt respektive manligt kodade utbildningar. Med skattning av genusnormer avses respondenternas uppfattningar om dels förekomsten av genusrelaterade beteenden i relation till utbildningsval i deras omgivning (*deskriptiva genusnormer*), dels uppfattningar om vilka utbildningsval som upplevs socialt accepterat eller förväntat (*injunktiva genusnormer*). Studien mäter således respondenternas uppfattningar om normernas förekomst och sociala förväntningar snarare än deras egna värderingar av genusnormer.

För att möjliggöra empirisk analys operationaliserades deskriptiva och injunktiva genusnormer med hjälp av *G-Norm Scale* (Sedlander, Bingenheimer, Long, Swain & Rimal 2020). Det etablerade mätinstrumentet möjliggör sammanvägning av items till index för deskriptiva respektive injunktiva genusnormer (Rimal & Real 2005).

Deskriptiva genusnormer operationaliserades genom fyra items avsedda att mäta individens uppfattning om förekomsten av genusrelaterade beteenden och förväntningar i respondenternas nära sociala omgivning. Injunktiva genusnormer operationaliserades genom fyra items avsedda att mäta individens uppfattning om sociala förväntningar och acceptans i relation till kön och utbildningsval. Begreppen behandlas som två separata variabler för att möjliggöra analys av skillnader mellan utbildningsgrupper. De operationaliserade items för deskriptiva och injunktiva genusnormer sammanställdes till separata index genom beräkning av medelvärdet vilket möjliggör för empirisk mätning av hypotes 1a och hypotes 1b.

I relation till forskningsfråga 2
Hur skiljer sig skattningen av könsrollsidentitet mellan traditionellt manliga respektive kvinnliga utbildningsinriktningar?

Med skattning av könsrollsidentitet avses respondenternas (inom respektive utbildningsprogram) skattning av i vilken grad de identifierar sig med traditionellt

feminina respektive maskulina personlighetsdrag enligt Bem Sex Role Inventory (Bem, 1971).

Maskulin och feminin könsrollsidentitet operationaliserades med utgångspunkt i Bem Sex Role Inventory (Bem, 1974). Variablerna operationaliserades genom tio items, varav fem items avsåg i vilken utsträckning respondenter identifierar sig med traditionella maskulina könsroller och fem items avsåg att mäta i vilken utsträckning respondenterna identifierar sig med traditionellt feminina könsroller. Utifrån operationaliseringen sammanställdes feminina och maskulina könsrollsidentiteter till separata index genom beräkning av medelvärdet av respektive items för respektive könsroll.

Operationaliseringen möjliggör empirisk prövning av hypotes 2a och 2b. Som kompletterande variabler inkluderades personlighetsdrag enligt den korta versionen av Big Five-modellen (Rammstedts och Johns, 2007). Modellen har operationaliserats till totalt tio mätbara variabler, med två mätbara variabler per personlighetsdrag. Dessa items har sammanställts till index genom beräkning av medelvärdet. Attityder till genusnormer har operationaliserats med stöd i Attitudes Toward Gender Norms Scale (Zeyneloğlu & Terzioğlu, 2011) med syftet att mäta individers förhållningssätt till könsnormer, vilka sammanställdes till ett index genom att beräkna medelvärdet, där ett högre värde på index för attityd mot genusnormer indikerar en starkare attityd mot traditionella genusnormer.

Operationaliseringen i relation till forskningsfråga två möjliggör analys av hur maskulina och feminina könsrollsattribut skiljer sig mellan traditionellt könssegregerade utbildningsinriktningar.

Vinjetten består av frågor som konstruerats med inspiration från studiens teoretiska ramverk gällande två dimensioner av injunktiva genusnormer och attityder till genusnormer. Till skillnad från studiens övriga variabler analyseras vinjettfrågorna som separata variabler och kommer inte att sammanställas till index.

Vinjetten utgår från ett hypotetiskt scenario där de fiktiva karaktärerna Adam och Eva

presenteras som personer som inte omfattas av typiskt genusnormativa attribut. Evas främsta intresse är teknik och överväger en datavetenskaplig utbildning. Adam beskrivs som intresserad av omsorg och överväger sjuksköterskeprogrammet. Vinjettens scenario innehåller beskrivningar av traditionellt könskodade utbildnings- och yrkesmönster som speglar deskriptiva genusnormer i en social kontext. Detta framkommer genom de utbildnings- och yrkesval som Eva och Adam uppfattas som vanligt förekommande för kvinnor respektive män inom familjen. Exempelvis beskrivs fadern arbeta inom IT, vilket varit ett typiskt förekommande yrke för männen i familjen, för modern och övriga kvinnor i familjen har det typiskt förekommande yrket varit arbete inom omsorg. De deskriptiva genusnormerna fungerar därmed som en del av vinjettens kontext och syftar till att skapa ett normativt scenario som respondenterna därefter får ta ställning till genom frågor om utbildningsval, social acceptans och könsrelaterade förväntningar. Utifrån föreliggande scenario har tre frågor (A, B och E) operationaliserats för att mäta sjuksköterske- respektive datavetenskapligastudenters värderingar och attityder till traditionella genusnormer med inspiration från Attitudes Toward Gender Norm Scale (Zeyneloğlu & Terzioğlu, 2011). Frågorna avser att fånga hur respondenter förhåller sig till utbildningsval som antingen överensstämmer med eller bryter mot traditionella genusnormer. Vidare har två frågor (C och D) operationaliserats utifrån injunktiva genusnormer, med inspiration från *G-Norm Scale* (Sedlander, Bingenheimer, Long, Swain & Rimal 2020) genom att mäta upplevd social acceptans i form av omgivningens förväntningar av utbildningsval som bryter mot traditionella genusnormer. Vinjetten möjliggör således en empirisk analys av hur respondenter bedömer utbildningsval som bryter mot traditionella genusnormer samt hur de uppfattar den sociala acceptansen kring sådana val. Mot denna bakgrund kan den empiriska förståelsen för könssegregering tydliggöras.

4.4 Mätinstrument

Datainsamlingen genomfördes via en digital enkät i Google Forms. Enkäten strukturerades tematiskt och utformades i enlighet med Dillman, Smyth och Christian (2014).

Mätinstrumentet består inledningsvis av etablerade skalor och avslutas med egenkonstruerade frågor anpassade till studiens kontext. Samtliga frågor, med undantag för bakgrundsvariabler och vissa vinjettfrågor, besvarades på sjugradiga respektive femgradiga Likertskalor.

Enkäten inleds med demografiska frågor om kön, ålder och utbildningsinriktning. Vidare följer påståenden om traditionell feminin respektive traditionell maskulin könsrollsidentitet vilka mäts genom Bem Sex Role Inventory (Bem, 1974). Respondenter skattar sina svar på en sju-gradig Likertskala från 1 = stämmer inte alls till 7 = stämmer helt. Exempel på påståenden: *''Jag upplever att jag är väl mottaglig för andras behov''* respektive ''*Jag upplever att jag försvarar mina övertygelser.''*

Vidare följer en förkortad version av personlighetsdrag enligt Big Five-modellen (Rammstedt & John, 2007), där varje personlighetsdimension mäts med två items på en fem-gradig Likertskala från 1 = Stämmer inte alls till 5 = stämmer helt. Dessa frågor är formulerade som motsatspar och är ställda enligt följande exempel: *Jag ser mig själv som kritisk eller ifrågasättande person mot andra* och *jag ser mig själv som en person som litar mycket på andra*.

Genusnormer mäts genom G-Norm Scale (Sedlander et al, 2020). Ett exempel på items för deskriptiva genusnormer är: *''Jag upplever att fler män än kvinnor i min omgivning studerar tekniska utbildningar''.* Items för injunktiva genusnormer ser ut som följande: ''*I min omgivning upplever jag att män uppmuntras välja tekniska utbildningar''.* Svar ges på en sjugradig Likertskala från 1 = Håller inte alls med till 7 = Håller helt med.

Attityder till genusnormer mäts med Attitudes Towards Gender Norm Scale (Zeyneloğlu & Terzioğlu, 2011) och består av påståenden där respondenter anger i vilken grad de instämmer på en sjugradig Likertskala. Exempel på påståenden: *Utbildningar inom IT och teknik passar bättre för män än för kvinnor* och *Individens kön föranleder vilken utbildning som anses legitim att söka sig till.*
Enkäten avslutas med en egenkonstruerad vinjett. Utifrån vinjetten får respondenter ta del av ett kort fiktivt scenario. Efter scenariot besvarar respondenter frågor om hypotetiska utbildningsval kopplade till respektive karaktär och deras egen attityd till

respektive utbildningsval. Exempelvis ställs frågan om vilken utbildning respondenten skulle valt om de var Adam och samma fråga om de vore Eva. Vinjettfrågor och påståenden besvaras via både fasta svarsalternativ och Likertskala. Till skillnad från övriga självskattningsfrågor avsåg vinjetten att fånga hur respondenter bedömer en social situation där genusnormer och utbildningsval sätts i relation till varandra.

Enkäten i sin helhet återfinns i bilaga 9.7.

4.5 Urval

Studien bygger på ett målstyrt urval (Tashakkori & Teddlie, 2014), bestående av studenter från två traditionellt könssegregerade utbildningsprogram vid Högskolan i Skövde, Sjuksköterskeprogrammet och Datavetenskapliga programmet med inriktning systemutveckling. Urvalet motiveras av dess traditionellt ojämna könsfördelning (Jämställdhetsmyndigheten, 2022).

Enligt uppskattning från respektive programansvarig lärare finns det cirka 513 studerande inom sjuksköterskeprogrammet och 87 inom det datavetenskapliga programmet med inriktning systemutveckling. Studien tillämpade således ett målstyrt urval, där studerande inom respektive utbildningsprogram avsågs att bli rekryterade till föreliggande studie.

Rekrytering av respondenter genomfördes via digitala kanaler. En enkätlänk distribuerades initialt genom Högskolan i Skövdes e-postsystem för studenter, där kursansvarig för utbildningsprogrammen tillfrågades om hjälp med att rekrytera och sprida enkäten berörda respondenter. Därefter kompletterades rekryteringen med spridning via Högskolan i Skövdes officiella Facebookgrupp för studenter samt genom Discord-kanaler för respektive utbildningsområde. Rekryteringen kan därmed beskrivas som ett bekvämlighetsbaserat urval inom ramen för det målstyrda urvalet, eftersom respondenterna rekryterades via digitala plattformar där de var lättillgängliga. Det innebär att urvalet sannolikt speglar de studenter som varit aktiva i dessa kanaler under datainsamlingsperioden.

Totalt besvarades enkäten av 101 respondenter, varav 35 studerade vid det

datavetenskapliga programmet med inriktning systemutveckling och 66 studerande vid sjuksköterskeprogrammet. Könsfördelningen för respondenterna var i linje med den förväntade strukturen inom respektive utbildning, där majoriteten av studenterna på det datavetenskapliga programmet med inriktning systemutveckling var män och majoriteten på sjuksköterskeprogrammet var kvinnor.

4.6 Tillvägagångssätt

Datainsamlingen genomfördes via en digital enkät distribuerad på Google Forms under våren 2026 (2026-03-16-2026-03-30).

För att säkerställa mätinstrumentets kvalitet och funktionalitet genomfördes en pilotstudie innan den huvudsakliga datainsamlingen, under perioden 2026-03-12 till och med 2026-03-16. Pilotstudien genomfördes på ett bekvämlighetsurval, där respondenterna besvarade enkäten och därefter återkom med muntlig återkoppling. Återkopplingen indikerade främst språkliga och begreppsliga oklarheter. Särskilt identifierades ett behov av revidering av items formulerade utifrån Big Five och Bem Sex Role Inventory, där vissa formuleringar upplevdes som abstrakta och svårtolkade. Exempelvis reviderades följande påståenden: *''Jag upplever att jag försvarar mina övertygelser''*, ''*Jag upplever att jag visar medkänsla till personer i min omgivning''* samt *''Jag ser mig själv som en kreativ person som är öppen för nya idéer''*.

När det gäller vinjetten uppmärksammade respondenterna att vinjetten eventuellt kunde uppfattas som känslig och normativt laddad, vilket bedömdes kunna påverka respondenternas svar och därmed öka risken för bias. Med utgångspunkt i denna återkoppling reviderades vinjetten språkligt men inte innehållsmässigt.

Parallellt med pilotstudien kontaktades kursansvarig för sjuksköterskeprogrammet samt det datavetenskapliga programmet med inriktning systemutveckling via högskolans e-post med förfrågan om att vidarebefordra enkäten till studenter inom respektive utbildningsprogram. I samband med förfrågan genomfördes ytterligare en granskning av mätinstrumentet. Kursansvariga granskade enkäten och återkom med skriftlig feedback som låg i linje med återkoppling från pilotstudien.

Efter revidering och godkännande från kursansvariga inom respektive utbildningsprogram och från funktionen för information och dataskydd på Högskolan i Skövde, fastställdes den slutliga versionen av enkäten. Därefter distribuerades den slutliga versionen av enkäten via högskolans e-postadress till studiens målgrupp.

För att öka svarsfrekvensen kompletterades e-post med publicering av enkäten i Högskolan i Skövdes studentgrupp på Facebook samt i Discord-kanaler kopplade till utbildningsprogrammen. I samband med distribution av enkäten informerades respondenter via missivbrev om studiens syfte och hur deras deltagande skulle genomföras samt om hur data skulle hanteras. Vidare utgick ingen form av ersättning till deltagarna. En påminnelse skickades ut efter en vecka via samtliga kanaler.

4.7 Val av analysmetod

Analysmetoden tar sin utgångspunkt i studiens kvantitativa design med dess syfte att undersöka *i vilken utsträckning genusnormer och könsrollsidentitet skiljer sig mellan studenter inom traditionellt kvinnligt respektive manligt kodade utbildningar.* Mot denna bakgrund bedöms statistiska analysmetoder vara mest ändamålsenliga, då dessa möjliggör hypotesprövning för jämförelse mellan utbildningsgrupper. Den valda analysstrategin möjliggör strukturerad prövning av skillnader mellan utbildningsgrupper samt samband mellan studiens variabler.

Inför valet av statistiska analysmetoder undersöktes variablernas normalfördelning (se bilaga 5), varianshomogenitet och extremvärden. Förutsättningarna för parametriska tester bedömdes vara uppfyllda (Djurfeldt et al., 2018, s. 68).

Valet av statistiska tester baserades också på variablernas mätnivå. Den oberoende variabeln - utbildningsinriktning är dikotom och mäts på nominalnivå. De beroende variablerna utgörs av sammansatta index baserade på Likertskalor, vilka behandlades som kontinuerliga variabler på intervallskalenivå i den statistiska analysen (Ibid).

Indexvariablerna konstruerades genom att sammanföra items som avsåg samma teoretiska konstruktion. Indexen omfattade Big Five, Bem Sex Role Inventory, injunktiva- och deskriptiva genusnormer, samt attityder mot genusnormer. För

respektive konstruktion beräknades medelvärdet av ingående items efter att items vid behov omkodats för enhetlig riktning. Index utgör grunden för den statistiska analysen.

Eftersom de beroende variablerna utgörs av sammansatta index som behandlades som kontinuerliga och den oberoende variabeln består av två kategorier, bedömdes ett oberoende t-test vara lämpligt för att undersöka skillnader i medelvärden mellan utbildningsgrupperna (Pallant, 2021). Analysmetoden följer studiens syfte och forskningsfråga 1 och 2, vilket motiverar dess användning som huvudanalys i föreliggande studie.

För att undersöka styrkan i samband mellan indexvariablerna genomfördes Pearsons korrelationsanalys vilket motiveras av indexens kontinuerliga mätnivå. Vinjettens kategoriska svar analyserades med chi-två-test för att undersöka skillnader i svarsfördelning mellan utbildningsgrupperna. Analysmetoden ansågs som lämplig eftersom den möjliggjorde för undersökning av skillnader i svarsfördelning av genusnormativa bedömningar mellan utbildningsprogrammen (Pallant, 2021).

4.8 Kvalitetskriterier

För att stärka studiens kvalitet har validitet beaktats, genom att dels kontrollera i vilken utsträckning mätinstrumenten mäter genusnormer och könsrollsidentitet (Borg & Westerlund, 2020). Studien har därför pilottestats innan den huvudsakliga datainsamlingen för att kontrollera enkätens struktur och begriplighet för att minska risken för tolkningsvariationer och stärka mätinstrumentens begreppsvaliditet och metodologiska tillförlitlighet (Djurfeldt et al., 2018). Studiens resultat bör tolkas med försiktighet eftersom urvalet består av studenter från specifika utbildningskontexter i en specifik stad, därmed kan resultatet inte generaliseras till den breda massan.

Studiens tillförlitlighet har beaktats genom intern konsistens (intern reliabilitet). Intern reliabilitet har analyserats genom Cronbachs Alfa. Cronbachs Alfa visade variation mellan konstruktionerna, där vissa konstruktioner uppvisade en svag eller låg intern reliabilitet som låg under det rekommenderade gränsvärdet på .70 (Pallant 2020, s.6). Eftersom vissa index såsom Big Five innehöll korta mätskalor kontrollerades intern

reliabilitet via inter-item-korrelation (Pallant, 2020, s.6). För att undersöka konstruktionernas begreppsvaliditet närmare genomfördes en explorativ faktoranalys i enlighet med Colley, Mulhern, Maltby & Wood (2009). Syftet var att analysera den underliggande strukturen i centrala index, särskilt maskulin och feminin könsrollsidentitet eftersom dessa enligt tidigare studier innehåller daterade könsrollsegenskaper. Principal Axis Factoring har applicerats som extraktionsmetod och obliminrotation med Kaiser-normalisering har tillämpats för att identifiera latenta faktorer. Tolkningen av resultaten har utgått från Sundells (2011) vägledning i *SPSS-akuten.* Resultaten för begreppsvaliditet gick i linje med intern reliabilitet och visade att genusnormer uppvisade viss korrelation, vilket indikerar en viss överlappning mellan konstruktionerna. Samtidigt framstod maskulinitet och femininitet som distinkta faktorer, vilket stödjer den teoretiska uppdelningen mellan dessa dimensioner.

Gällande normalfördelning av index låg skevhet och kurtosis sammantaget inom acceptabla gränser och indikerade en approximativ normalfördelning, vilket tyder på att variablerna i huvudsak var symmetriskt fördelade kring medelvärdet (Djurfeldt et al., 2018, s. 68) (se bilaga 9).

Vinjetten är fristående från övriga mätinstrument och avses att fånga respondenternas bedömningar i hypotetiska sociala situationer. Vinjettmetoden innebar vissa metodologiska begränsningar, eftersom den utgör en förenklad representation av en komplex social verklighet. Detta medför en risk att relevanta aspekter och faktorer inte synliggörs, vilket i sin tur kan påverka studiens externa validitet. Vidare kan vinjettens fasta svarsalternativ bidra till att respondenter anpassar sina svar i enlighet med sociala normer och strukturer, vilket kan påverka svarens tillförlitlighet (Finch, 1987). Vinjetten granskades därtill i pilotstudien som resulterade i revidering av formuleringar och förtydligande av begrepp för att så långt som möjligt undvika subjektiva tolkningar.

Vidare har tidigare forskning problematiserat könsrollskonstruktioner utifrån Bem Sex Role Inventory (Bem, 1974). Dessa anses spegla föråldrade könsroller (Colley et al. (2009). Mot denna bakgrund har mätningen av könsrollsidentitet kompletterats med personlighetsdrag enligt en förkortad version av Big Five-modellen (Rammstedt &

John, 2007). Dessa indexvariabler har huvudsakligen använts som kontrollvariabler och inte som en central del av den huvudsakliga analysen. Vidare inkluderades kön och ålder som bakgrundsvariabler för att synliggöra potentiella skillnader i gruppernas sammansättning och möjliga alternativa förklaringar till observerade skillnader.

4.9 Etiska förhållningssätt

Studien har genomgående utformats och genomförts för att upprätthålla ett etiskt förhållningssätt i enlighet med Vetenskapsrådets (2024) fyra forskningsetiska riktlinjer gällande samtyckes-, nyttjande-, informations- och konfidentialitetskravet, Europaparlamentets och rådets förordning (GDPR, 2016/679/EU) samt Högskolan i Skövdes riktlinjer.

Innan datainsamlingen påbörjades inhämtades godkännande för behandling av personuppgifter genom Högskolan i Skövdes avdelning för informationssäkerhets- och dataskydd. Det inkluderade ett informations- och samtyckesformulär, där studiens syfte och hantering av personuppgifter tydliggjordes samt hur data skyddas och lagras över tid. Initialt lagrades empirin i Google Forms varefter det exporterades till Excel och sparades ned i en lösenordskodad fil med begränsad åtkomst.

Vidare har informationskravet (Vetenskapsrådet, 2024) tillgodosetts genom att samtliga respondenter i samband med enkätens distribution erhöll missivbrev både i enkäten och som utskick vid rekrytering av respondenter. Missivbrevet innehöll information om studiens syfte, datainsamlingens omfattning samt hur insamlat material kommer att behandlas. Vidare inkluderade även brevet information om att deltagandet är anonymt, frivilligt och att respondenterna när som helst kan avbryta sitt deltagande, utan att det ifrågasätts.

En central etisk aspekt i föreliggande studie är att datainsamlingen berör genusnormer och könsrollsidentitet, vilka kan betraktas som känsliga fenomen. Mot denna bakgrund lades särskild vikt vid utformningen av missivbrevet, då det utgjorde den initiala kontaktytan med respondenten. Missivbrevet utformades därför med betoning av att vara icke-ledande och tydlig. För att möjliggöra för frågor eller förtydliganden under

datainsamlingen tillhandahölls kontaktuppgifter på missivbrevet.

Samtyckeskravet (Ibid.) var utformat så att respondenterna så långt som möjligt deltagit frivilligt efter att de tagit del av informationen som åligger informationskravet. Eftersom ingen direkt rekrytering eller individuell kontakt med studenter inför datainsamlingen har förekommit, minskar det risken att deltagandet skett under en beroende ställning eller upplevt socialt tryck från vårt håll. Samtidigt bör det beaktas att rekrytering av respondenter delvis skett via kursansvariga lärare, vilket kan innebära en potentiell risk för beroende ställning hos studenterna. Det utgör en etisk begränsning, även om deltagandet formellt sett varit frivilligt.

Konfidentialitetskravet (Ibid.) har beaktats genom att datainsamlingen genomförts via Google Forms. Den insamlade empirin har hanterats med avsikt att förhindra direkt identifierbarhet av enskilda individer. Samtidigt föreligger vissa teknologiska och strukturella begränsningar som påverkar möjligheten till fullständig anonymisering. Eftersom plattformen Google Forms används som enkätverktyg för datainsamling, kan det inte helt uteslutas att IP-adresser eller andra kopplingar till respondenters Google konton potentiellt kan förekomma. Användandet av Google Forms utgör således en etisk riskfaktor som ligger utanför studiens direkta kontroll.

En ytterligare risk rör indirekt identifierbarhet. Eftersom urvalet grundar sig på två utbildningsprogram med tydlig könssegregering kan kombinationen av utbildning och kön i vissa fall öka risken för indirekt identifierbarhet på gruppnivå. Ingen sådan identifiering har dock kunnat konstateras i datamaterialet.

Gällande nyttjandekravet (Ibid.) kommer det insamlade datamaterial endast användas för ändamål i kandidatuppsatsen. Materialet är därmed inte avsedd att delas med externa aktörer eller användas i andra sammanhang. Det bör dock beaktas att data som lagras i digitala plattformar potentiellt kan lagras i externa tjänster. Även om Google enligt egna riktlinjer inte använder enkätdata för träning av generativa AI-modeller, kvarstår en principiell osäkerhet kring datahantering i dessa kommersiella molnbaserade tjänster (Integrationsmyndigheten, 2025; Google Workspace 2026-04-22). I enlighet med Högskolan i Skövdes gallringsrutiner kommer samtliga insamlade data att raderas efter

avslutad examination (Högskolan i Skövde, 2026).

5 Resultat

Följande kapitel inleds med en skriftlig redovisning av deskriptiv statistik[5] för studiens centrala variabler. Därefter presenteras resultaten av hypotesprövningar med oberoende t-test. Chi-två-test användes för analyser av kategoriska vinjettfrågor, medan kontinuerliga vinjettfrågor analyserades med oberoende t-test. Avslutningsvis redovisas Pearsons korrelationsanalys för analys av studiens centrala index och Big five.

5.1 Statistisk presentation

Se bilaga 3 för deskriptiv statistik och oberoende t-test för studiens centrala index-variabler. Notera att resultat från oberoende t-test presenteras senare i det här kapitlet.

Studiens oberoende variabel var dikotom innehållandes studerande inom Datavetenskapliga programmet med inriktning systemutveckling (N=35) samt Sjuksköterskeprogrammet (N=66). Det totala antalet studenter uppskattades av respektive kursansvarig till 87 inom det datavetenskapliga programmet och 513 inom sjuksköterskeprogrammet, vilka omfattar samtliga årskurser (1-3). Medelåldern i respektive utbildningsgrupp var 28 år inom det datavetenskapliga programmet och 27 inom sjuksköterskeprogrammet. Utbildningsprogrammen präglades av en tydlig könssegregering, där majoriteten av studenterna inom det datavetenskapliga programmet identifierade sig som män (80%), medan majoriteten inom sjuksköterskeprogrammet identifierade sig som kvinnor (78,8%). Se bilaga 4.

5.2 Hypotesprövning 1a och 1b

Hypotes 1a.) *Studenter i traditionellt manliga respektive traditionellt kvinnliga högskoleutbildningar skiljer sig i skattningen av deskriptiva genusnormer.*

Hypotes 1b.) *Studenter i traditionellt manliga respektive traditionellt kvinnliga högskoleutbildningar skiljer sig i skattningen av injunktiva genusnormer.*

[5] Deskriptiv statistik och frekvensstatistik för de vinjettbaserade frågorna återfinns i bilaga 4

Ett oberoende t-test genomfördes för att undersöka om det förelåg signifikanta skillnader i deskriptiva och injunktiva genusnormer mellan respektive utbildningsprogram. Resultatet visade ingen statistiskt signifikant skillnad mellan utbildningsgrupperna varken avseende deskriptiva t (99) = 1.21, p >.05, d = -0.27.

eller injunktiva genusnormer, t(99) = 1.06, p >.05, d = - 0.22, se tabell 1.

Sammantaget indikerar resultatet att inget empiriskt stöd finns för hypotes 1a och 1b, varför båda hypoteserna förkastas.

Tabell 1

Oberoende t-test. Hypotes 1

Variabel	Grupp	N	M	SD	t	df	p	d
Deskriptiva genusnormer	DV	35	20,17	5,43	1.31	99	p = .194	-0.27
	SSK	66	21.52	4,63				
Injunktiva genusnormer	DV	35	17.00	7,13	1.06	99	p = .290	-0.22
	SSK	66	18,48	6,42				

Not. DV = Datavetenskapliga programmet, SSK = sjuksköterskeprogrammet, N = antal per grupp, M = medelvärde, SD = standardavvikelse, t = t-värde, df = frihetsgrader,

p = signifikansnivå =p < .05, p < .01**, p< .001****

5.3 Hypotesprövning 2a och 2b

Hypotes 2a.) *Högre skattning av manlig könsrollsidentitet uppvisas bland studenter inom en traditionell manligt kodad högskoleutbildning (Datavetenskapliga programmet).*

Hypotes 2b.) H*ögre skattning av kvinnlig könsrollsidentitet uppvisas bland studenter inom en traditionell kvinnligt kodad högskoleutbildning (Sjuksköterskeprogrammet).*

Ett oberoende t-test genomfördes för att undersöka om det förelåg statistiskt signifikant

skillnad i maskulin respektive feminin könsrollsidentitet mellan utbildningsgrupperna.

Resultatet visade en statistiskt signifikant skillnad i feminin könsrollsidentitet mellan utbildningsgrupperna, där sjuksköterskeprogrammet skattade högre nivåer, t (55.54) = 4.43, p < .001, d = 1.18.

Vidare visade resultatet ingen statistiskt signifikant skillnad i maskulin könsrollsidentitet mellan grupperna, t (99) = 0.93, p = .353, d = -0.19. Se tabell 2.

Tabell 2

Oberoende t-test. Hypotes 2

Variabel	Grupp	N	M	SD	t	df	p	d
Maskulin könsrollsidentitet	DV	35	24,03	5,99	0.93	99	p = .353	-0.19
	SSK	66	25.08	5.01				
Feminin könsrollsidentitet	DV	35	25.77	6.14	4.43	55.54	p < .001***	1.18
	SSK	66	18,48	6,42				

Not. DV= datavetenskapliga programmet, SSK= sjuksköterskeprogrammet, .N = antal per grupp, M = medelvärde, SD = standardavvikelse, t = t-värde, df = frihetsgrader Levene's test indikerade ojämn varians för feminin könsrollsidentitet, varför Welch's test användes istället, p=signifikansnivå, p < .05, p < .01**, p < .001***, d = Cohen's d.*

Ett chi-två-test genomfördes för att undersöka samband mellan sjuksköterskeprogrammet och datavetenskapliga programmet och respondenternas uppfattningar om genusnormer samt utbildningsval.

Inget statistiskt signifikant samband kunde påvisas mellan utbildningsgrupper och uppfattningar om genusnormer kopplade till utbildning, x^2 (3, N=101) =1.86, p>.05.

Det framkom inte heller något signifikant samband mellan utbildningsgruppen och utbildningsgruppernas val av utbildning om de själva vore

Eva x^2 (2,N=101)=1.44,p>.05 eller Adam x^2 (2,N=101)=1.24,p>.05, se tabell 5.

Tabell 3

Chi-två analys av samband mellan utbildningsgrupp och vinjettfrågor

Variabel	x^2	df	p
Genusnormer -Utbildning	1.86	3	p = .602
Utbildningsval - Eva	1.44	2	p = .487
Utbildningsval - Adam	1.24	2	p = .539

Not. N=101, x2= Pearson Chi-square. Df = frihetsgrader, p = signifikansnivå, p<.05,p<.01**,p < .001****

Ett oberoende t-test genomfördes för att undersöka skillnader i upplevd social acceptans av utbildningsval i relation till kön mellan utbildningsgrupperna. Resultatet visade ingen statistisk signifikant skillnad mellan utbildningsgrupperna, varken för Eva, t (99), p>.05, d=-0,09, eller för Adam t (99) =1,29, p>.05, d=0,27. Se tabell 6.

Tabell 4

Oberoende t-test

Variabel	Grupp	N	M	SD	t	df	p	d
Eva-Social acceptans	DV	35	3,86	1,19				
	SSK	66	3,76	1,05	-0,43	99	p = .667	-0,09
Adam- Social acceptans	DV	35	3.46	1.22				
	SSK	66	3,79	1,23	1,29	99	p = .201	0,27

Not. DV= datavetenskapliga programmet, SSK= sjuksköterskeprogrammet, .N = antal per grupp, M = medelvärde, SD = standardavvikelse, t = t-värde, df = frihetsgrader, p = signifikansnivå, ,p < .05,p < .01**,p < .001***, d = Cohen's d.*

En Pearsons korrelationsanalys genomfördes i syfte att analysera samband mellan deskriptiva och injunktiva genusnormer, attityd till genusnormer, maskulin och feminin könsrollsidentitet samt personlighetsdrag enligt Big five. Resultaten visade ett statistiskt signifikant positivt samband mellan maskulin och feminin könsrollsidentitet (r =.240, p< .05).Vidare framkom ett signifikant positivt samband mellan maskulin könsrollsidentitet och attityder till genusnormer (r = .202, p<.05), samt mellan maskulin

könsrollsidentitet och deskriptiva genusnormer (r = .229, p < .01). Ett starkt positivt samband observerades mellan maskulin könsrollsidentitet och extraversion (r = .276, p< .01) samt mellan maskulin könsrollsidentitet och neuroticism (r =.413, p < .001). För feminin könsrollsidentitet framkom ett signifikant positivt samband med deskriptiva genusnormer (r = .263, p<.01) samt agreeableness (r = .216, p < .05).

Vidare framkom ett starkt positivt samband mellan injunktiva och deskriptiva genusnormer (r = .559, p <.001). Båda för deskriptiva genusnormer (r = .428, p <.001) och för injunktiva genusnormer (r = .645, p < .001) uppvisade signifikanta samband med attityd till genusnormer.

Avseende personlighetsdrag framkom svaga men signifikanta positiva samband mellan samvetsgrannhet och injunktiva (r = .226, p = .023) och deskriptiva genusnormer (r = .227, p = .022). För fullständig redovisning av samtliga korrelationer, se tabell 5.

Tabell 5

Pearsons r korrelations-analys

Variabel	r	p
Maskulinitet– Femininitet	.240*	p < .05
Maskulinitet– Attityd till genusnormer	.202*	p < .05
Maskulinitet – Extraversion	.276**	p < .01
Maskulinitet – Agreeableness	-.223*	p < .05
Maskulinitet – Samvetsgrannhet	.185	p = .067
Maskulinitet - Öppenhet	.058	p = .584
Maskulinitet – Neuroticism	.413***	p < .001
Maskulinitet – Deskriptiva genusnormer	.229*	p < .01
Maskulinitet – Injunktiva genusnormer	.143	p = .151
Maskulinitet – Attityd till genusnormer	.210*	p < .01

Femininitet – Attityd till genusnormer	.217*	p = .140
Femininitet – Deskriptiva genusnormer	.263**	p < .01
Femininitet – Injunktiva genusnormer	.141	p = .161
Femininitet - Extraversion	.136	p = .173
Femininitet - Agreeableness	.217*	p < .05
Femininitet - Neuroticism	.170	p = .089
Injunktiva genusnormer – Deskriptiva genusnormer	.559***	p < . 001
Deskriptiva genusnormer – Attityd till genusnormer	.438***	p < .001
Injunktiva genusnormer – Attityd till genusnormer	.645***	p < .001
Samvetsgrannhet – Injunktiva genusnormer	.226*	p = .023
Samvetsgrannhet – Deskriptiva genusnormer	.227*	p = .022

Not. N=101 Maskulinitet= Maskulin könsrollsidentitet, Femininitet= Feminin könsrollsidentitet, r=Pearsons r, p =signifikansnivå, p < .05, p < .01**, p < .001****

6 Analys

I det här kapitlet analyseras de statistiska resultaten för hypotes 1a och 1b samt hypotes 2a och 2b i kronologisk ordning. För hypotes 1a och 1b identifierades inga statistiskt signifikanta samband. Analysen av dessa hypoteser fokuserar därför på de mönster och samband som framkommer i det empiriska materialet. Kapitlet avslutas med en sammanfattande analys av samtliga hypoteser, där resultaten från vinjettfrågorna relateras till ett mer verklighetsnära perspektiv.

6.1 Föreställningar och förväntningar på ett köns och genusnormativt görande

Avsaknaden av skillnader i deskriptiva och injunktiva genusnormer mellan utbildningsgrupperna ger inget stöd för att genusnormerna skiljer sig mellan utbildningskontexterna. Utbildningarna könskodades inte i mätningen vilket kan ha

varit en bidragande faktor till uteblivna gruppskillnader i empirin. Det observerades dock en svag tendens till högre skattningar bland sjuksköterskestudenter, vilket dock bör tolkas med försiktighet eftersom det inte finns något empiriskt stöd för att dra slutsatser om skillnader på gruppnivå. I stället förstås resultaten som variationer i hur dessa utbildningsgrupper uppfattar normer.

Dessa genusnormativa mönster kan förstås utifrån *Theory of Normative Social Behavior* (Rimal & Real 2005), där både injunktiva och deskriptiva genusnormer formas genom individers uppfattningar om andras beteenden och sociala förväntningar. Eftersom inga statistiskt signifikanta skillnader mellan utbildningskontexter framkom, kan resultaten tolkas som att genusnormer är brett etablerade i samhället snarare än kontextspecifika.

Det kan vidare förstås ur ett socialkognitivt perspektiv, där individen som social aktör internaliserar återkommande sociala mönster och normativ information i *mentala representationer* (Augoustinos, Walker & Donaghue, 2014). Eftersom individen rör sig mellan olika sociala kontexter, kan normuppfattningar förväntas variera, men utan tydliga gruppskillnader.

Genusnormer kan därmed förstås som kognitiva strukturer som organiserar och styr tolkningen av social information oberoende av utbildningskontext. Avsaknaden av statistiskt signifikanta skillnader kan förklaras av att både injunktiva och deskriptiva genusnormer redan är etablerade inom båda utbildningsgrupperna. Vilket i sin tur kan relateras till könssegregerade utbildningar där liknande normer reproduceras.

För att vidare undersöka relationen mellan studiens indexvariabler för Big Five samt injunktiva och deskriptiva genusnormer genomfördes en Pearsons korrelationsanalys. Resultatet visade ett starkt positivt samband mellan deskriptiva och injunktiva genusnormer, vilket indikerar att dessa genusnormer samvarierar och kan förstås som delar av samma normsystem.

Vidare framkom signifikanta positiva samband mellan både deskriptiva och injunktiva genusnormer och attityder till genusnormer. Det kan tolkas som att individer som uppfattar genusnormer som vanligt förekommande också tenderar att i högre grad

acceptera och följa dem. Sambanden kan förstås utifrån begreppen *självschema* och *självkoncept* inom social kognition, där internaliserade normer påverkar hur individen tolkar social information *(*Augoustinos, Walker & Donaghue 2014, s.69). Attityder till genusnormer kan därmed förstås som internaliserade kognitiva strukturer som formas genom långvarig exponering av normsystem.

Det observerades även svaga men signifikanta samband mellan samvetsgrannhet och både deskriptiva och injunktiva genusnormer. Dessa samband är små och bör således tolkas med försiktighet. De kan dock indikera hur personlighetsdrag relaterar till individens mottaglighet för normativ påverkan. Samvetsgrannhet, som innefattar en strävan efter prestation (Rammstedt & John 2007), kan i relation till genusnormer vara kopplad till samhälleliga prestationsnormer.

6.2 Könsrollsidentitet och utbildningsval

Ett oberoende t-test visade en signifikant skillnad i feminin könsrollsidentitet mellan sjuksköterskeprogrammet och datavetenskapliga programmet, där studenter inom sjuksköterskeprogrammet skattade högre nivåer av feminina egenskaper. Ingen signifikant skillnad framkom för maskulin könsrollsidentitet mellan utbildningsgrupperna.

Resultatet kan förstås utifrån socialkognition, där könsrollsidentitet formas genom social information. Gender Schema Theory (Bem, 1981) erbjuder en liknande tolkning, där könsrelaterade självbilder formas genom kognitiva scheman som utvecklas i specifika sociala kontexter. Sjuksköterskeprogrammet kan därmed förstås som en miljö där feminina egenskaper såsom omsorg, empati och ansvar i hög grad förväntas och förstärks.

Vidare stöds föreliggande resonemang av det signifikanta sambandet mellan femininitet, agreeableness och attityder till genusnormer. Resultatet indikerar att feminina könsrollsegenskaper i högre grad samvarierar med omsorgsorienterade beteenden och en ökad benägenhet att acceptera och internalisera sociala normer, vilket ligger i linje med resultaten för hypotes 2b och Theory of Normative Social Behavior

(Rimal & Real, 2005*)*. Genom exponering för normativa förväntningar kan dessa internaliseras i individers självuppfattning.

Utifrån begreppet *Sextyping* (Bem, 1981) kan det ytterligare förstås som att individen organiserar egenskaper i könskodade kategorier där vissa egenskaper aktiveras kontextuellt i normativa miljöer. Resultatet kan därmed indikera att feminin könsrollsidentitet i högre grad är kontextbunden, medan maskulina egenskaper framstår som mer generella. Det bör dock noteras att maskulin könsrollsidentitet inte uppvisade statistiskt signifikanta skillnader, varför tolkningen bör göras med försiktighet.

Avsaknaden av skillnader i maskulin könsrollsidentitet kan tolkas utifrån de traditionella egenskaper som Bem (1981) beskriver, såsom självständighet, ambition och självsäkerhet. Dessa egenskaper har normaliserats, vilket kan förklara att inga skillnader framkom mellan utbildningsgrupperna (Ibid). Utifrån Theory of Normative Social Behaviour (Rimal & Real 2005) kan det tolkas som att de traditionella egenskaper som präglar maskulin könsrollsidentitet framstår som så pass etablerade i samhället att dessa inte längre är kontextbundna, utan snarare generella egenskaper individen behöver för att orientera sig i samhället.

Vidare framkom positiva signifikanta samband mellan maskulin könsrollsidentitet, neuroticism och extraversion samt ett negativt signifikant samband med agreeableness. Det kan förstås som att maskulina egenskaper i högre grad samvarierar med sociala och självständiga personlighets dimensioner, men också med en viss reaktivitet för yttre stimuli.

Pearsons r-korrelationanalys visade dessutom ett positivt samband mellan feminin och maskulin könsrollsidentitet, vilket indikerar att dessa inte är strikt åtskilda dimensioner. Det kan tolkas genom Gender Schema Theory som ett uttryck för *androgyni,* där feminina och maskulina egenskaper samexisterar i individens självbild. Det kan i sin tur relateras till framväxten av en mer flexibel könsrollsidentitet, ‘’*en ny identitet’’* där traditionella könsscheman inte är lika begränsade. Det kan förstås som ett resultat av ökad jämställdhet och bredare social påverkan, där könsrelaterade egenskaper inte längre är tydligt åtskilda. I stället kan dessa egenskaper samexistera inom individen och

aktiveras kontextuellt beroende på situerad förväntan.

6.3 Ett sammanslaget verklighetsnära perspektiv utifrån samtliga hypoteser

En samlad analys av samtliga hypoteser visar att resultaten från vinjettfrågorna inte ger ett entydigt stöd för om respondenterna avviker från eller bekräftar etablerade genusnormer. Samtidigt uttrycker respondenterna i hög utsträckning att kön inte bör påverka utbildningsval, vilket kan förstås som en normativ hållning präglad av jämställdhetsideal, i linje med resonemanget om en mer flexibel könsrollsidentitet *''den nya identiteten''*.

Att majoriteten placerade Adam i sjuksköterskeprogrammet och Eva i datavetenskapliga programmet ger inte ett entydigt stöd för att könsstereotypa föreställningar styr bedömningar i hypotetiska situationer, eftersom skillnaderna inte var statistiskt signifikanta. Avsaknaden av signifikanta skillnader mellan utbildningsgrupperna och vinjettfrågorna ger inget stöd för att dessa förställningar är utbildningsspecifika. Resultatet kan analyseras via Theory of Normative Social Behaviour (Rimal & Real, 2005), som tydliggör att individens bedömningar kan påverkas av vad som uppfattas som socialt accepterat och vanligt förekommande.

Vidare kan resultaten förstås genom Gender Schema Theory (Bem, 1981) och begreppet *sextyping*, där könskodade scheman fungerar som kognitiva strukturer som påverkar tolkningen av social information. När individer möter normbrytande scenarier kan dessa scheman ‘’aktiveras’’, vilket innebär att etablerade genusföreställningar fortsatt påverkar bedömningar, även när individer uttrycker jämställdhetsideal.

7 Diskussion och slutsats

Kapitlet inleds med sammanställning av studiens forskningsfrågor. Därefter förs diskussion i ljuset av tidigare forskning för forskningsfråga 1, följt av forskningsfråga 2. Kapitlet fortsätter sedan med en kritisk diskussion för studiens metod och kvalitetskriterier, följt av diskussion kring etiska överväganden. Avslutningsvis behandlas studiens socialpsykologiska relevans samt implikationer för framtida forskning.

7.1 Sammanställning

Studien tar sin utgångspunkt i problematiken kring könssegregerade utbildningsinriktningar på kandidatnivå. Ett särskilt intresse riktas mot hur sociala genusnormer och könsrollsidentitet varierar mellan utbildningskontexter.

Studiens särskilda fokus har varit att undersöka eventuella ojämlikheter kopplade till könssegregering inom sjuksköterskeprogrammet och det datavetenskapliga programmet. Forskningsfrågorna tar sin utgångspunkt i hur genusnormativa uppfattningar och könsrollsidentitet varierar mellan könskodade utbildningsval på kandidatnivå.

För att möjliggöra en empirisk prövning har forskningsfrågorna konkretiserats genom mätbara hypoteser. Med hänsyn till att de centrala beroende indexvariablerna var kontinuerliga och utbildningsprogram var en dikotom variabel valdes t-test som huvudsaklig analysmetod, vilket kompletterades med Pearsons r- korrelationsanalys för att undersöka samband mellan bakgrundsvariabler och centrala indexvariabler. Vidare användes vinjettfrågor för att kontextualisera genusnormer och könsrollsidentitet, vilka analyserades med hjälp av t-test och chi-två-test beroende på variabeltyp.

7.2 Forskningsfråga 1

I vilken utsträckning skiljer sig skattningen av deskriptiva och injunktiva genusnormer mellan studenter i traditionellt kvinnliga respektive traditionellt manliga högskoleutbildningar?

Avsaknaden av signifikanta skillnader i både deskriptiva och injunktiva normer mellan utbildningsprogrammen kan tolkas som att uppfattningar om genusnormer är relativt homogena mellan utbildningsinriktningar. Resultatet tyder på att genusnormer i mindre grad differentieras mellan utbildningsinriktningar.

Resultatet avviker delvis från Humlum, Nandrup och Smith (2017), som framhåller att genusnormer kan bidra till att upprätthålla könssegregerade utbildningsval. En möjlig förklaring till den uteblivna skillnaden i föreliggande studie är att genusnormer i hög grad är internaliserade innan inträde i högre utbildning och därmed inte skiljer sig nämnvärt på gruppnivå.

Det kan förstås i ljuset av King et al. (2021) där könsrelaterade normer beskrivs som en del av socialisationen som internaliseras redan i tidig ålder och är därmed stabila i individens kognitiva struktur över tid. Ur ett socialkognitivt perspektiv innebär det att dessa genusnormer lagras som stabila kognitiva scheman, vilket minskar sannolikheten att de differentieras på gruppnivå (Fiske och Taylor 2021)

7.3 Forskningsfråga 2

Hur skiljer sig skattningen av könsrollsidentitet mellan traditionellt manliga respektive kvinnliga utbildningsinriktningar?

En signifikant skillnad i feminin könsrollsidentitet observerades mellan utbildningsprogrammen, där sjuksköterskestudenter skattade högre nivåer än studenter från det datavetenskapliga programmet.

Resultatet ligger delvis i linje med Pilotti et al. (2026) som visar att feminina könsrollsegenskaper i högre grad framträder inom icke-STEM utbildningar. Resultatet kan vara förenligt med att utbildningskontexten i viss mån förstärker redan existerande könsrollsmönster snarare än att skapa dem. Samtidigt problematiserar Schmitt et al. (2007) en strikt könsuppdelning av personlighetsdrag, då både maskulina och feminina egenskaper återfinns oberoende av kön. Mot denna bakgrund stöds delvis resultatet för maskulin könsrollsidentitet, där inga signifikanta skillnader framkom mellan utbildningsprogrammen.

Utifrån Gender Schema Theory (Bem, 1981) kan resultatet förstås som att individers självuppfattning organiseras genom kognitiva scheman kopplade till kön, vilka påverkar hur egenskaper aktiveras och uttrycks i olika sociala kontexter.

När det gäller maskulin könsrollsidentitet kan homogeniteten mellan utbildningarna tolkas som att dessa i högre grad har normaliserats som generella krav i akademiska sammanhang, exempelvis genom förväntningar på självständighet och ansvarstagande (Högskolan i Skövde 2024-05-20). Dessa egenskaper kan relateras till vissa personlighetsdrag såsom extraversion (Rammstedt & John, 2007) vilket kan bidra till att förklara varför maskulina könsrollsegenskaper framstår som mer generella än

kontextbundna. Feminin könsrollsidentitet är i större utsträckning kontextbunden till omsorgsorienterade utbildningar, medan maskulin könsrollsidentitet framstår som mer generaliserad och mindre utbildningsberoende. Den uteblivna signifikansen för maskulina drag innebär dock att dessa tolkningar bör göras med viss försiktighet.

7.4 Metod och teorier

Studien genomfördes med en kvantitativ ansats där hypoteser prövades utifrån enkätdata. Valet av tvärsnittsdesign möjliggjorde en jämförelse mellan två utbildningsprogram vid en specifik tidpunkt, vilket innebär att resultaten är tidsspecifika och inte kan fånga eventuella förändringar över tid.

Urvalet bestod av studenter vid Högskolan i Skövde som rekryterades via digitala kanaler. Detta innebär att urvalet är baserat på de studenter som befann sig på dessa digitala kanaler under datainsamlingsperioden, vilket kan påverka studiens externa validitet. Efter datainsamlingen framkom dessutom en snedfördelning av studenter mellan utbildningsprogrammen (cirka 513 studenter i sjuksköterskeprogrammet jämfört med cirka 87 i datavetenskapliga programmet med inriktning systemutveckling), vilket kan ha påverkat jämförbarheten mellan grupperna och därmed tolkningen av skillnader.

Datainsamlingen genomfördes via en webbenkät i Google Forms. Det möjliggjorde en effektiv insamling och smidig överföring till analys i SPSS, men innebar samtidigt metodologiska begränsningar kopplade till dataskydd och kontroll över datahantering. Eftersom Google Forms är en tredjepartsplattform där data lagras utanför EU, kan efterlevnad av GDPR inte säkerställas.

Användningen av externa plattformar innebar att fortsatt lagring av data kan påverkas i olika grad av förändringar i policys (Entergate 2026). Mot bakgrund av bristande kunskap om dataskyddsrelaterade begränsningar avseende plattformar för mätverktyg har studiens förfarande brustit, studien präglas således av metodologisk begränsning. I en studie som behandlar känsliga frågor och personuppgifter blir detta problematiskt. Om studien hade genomförts på nytt hade en fördjupad granskning av dataskyddsfrågor behövt genomföras innan datainsamlingen påbörjades för att inte riskera att bryta mot

strikta lagar och regler som följer vid datainsamling.[6]

Vidare innebar självrapporterad enkätdata risk för social önskvärdhet i svaren, där respondenter kan anpassa sina svar efter upplevda sociala normer snarare än faktiska uppfattningar. Det kan påverka studiens tillförlitlighet och begränsa möjligheten att fånga djupare resonemang, särskilt relaterade genusnormer. Utifrån Theory of Normative Social Behaviour (Rimal & Real, 2005) kan individens svar påverkas av upplevda referensgruppers förväntningar, vilket ytterligare kan bidra till skeva svar i enkäten.

Avseende reliabilitet möjliggjorde användningen av Likertskalor en standardiserad analysmetod, vilket stärker jämförbarheten i de parametriska tester som utfördes i studien. Samtidigt kan variationer i respondenternas tolkning av enkätfrågor påverka mätningens konsistens. Det kan potentiellt innebära viss osäkerhet i den interna konsistensen eftersom samma konstrukt kan ha uppfattats olika av olika respondenter.

Vad gäller operationalisering av centrala begrepp bedöms dessa i huvudsak vara tydligt definierade genom relevanta indikatorer. Big Five Modellen användes för att mäta personlighetsdimensioner och möjliggjorde analys av individuella skillnader i relation till studiens variabler. Operationaliseringen av vinjettfrågorna framstår dock som mer begränsad. Vinjettfrågorna syftade till att mäta hur respondenter förhåller sig till genusnormer och könsrollsidentitet i hypotetiska situationer, men resultaten indikerar att denna konstruktion inte i tillräcklig grad fångade normativ påverkan. Vinjetten hade därför behövt en mer gedigen och grundlig genomgång för att utmana internaliserade normer.

7.5 Studiens etik

Etiken i föreliggande studie har hanterats genom att deltagandet var frivilligt och att respondenternas uppgifter i möjligast mån behandlades konfidentiellt. Respondenterna informerades om studiens syfte samt om möjligheten att avbryta sitt deltagande utan

[6] Se utförlig diskussion om kvalitetskriterier i nedan avsnitt,6.1

konsekvenser, vilket uppfyller informationskravet och samtyckeskravet. Vidare upplystes respondenterna om sina rättigheter i enlighet med GDPR, exempelvis att den insamlade informationen avidentifieras. Därmed stärks studiens etiska överväganden genom att respondenternas autonomi och rätt till informerat samtycke tillgodoses.

Konfidentialitetskravet uppfylldes delvis genom att respondenternas uppgifter avidentifierades inom studien, samt att empirin endast avsågs användas för studiens ändamål, i enlighet med nyttjandekravet.

Deltagarnas kontaktuppgifter användes inte i analysen och kunde inte kopplas till respondenternas svar, vilket minskade risken för identifiering. Full anonymitet kunde dock inte garanteras eftersom empirin lagrades på Googles servrar utanför EU (Google 2026). Det innebär att full kontroll över datans lagring inte kan säkerställas, vilket medför risk för identifiering. Vid ett eventuellt dataintrång kan detta vara särskilt skrämmande, eftersom det kan innebära en ökad risk för integritetstrång. Studien hade därmed behövt se över respondenternas säkerhet innan den initiala enkätundersökningen och lagrat data på en plattform där säkerhet kunde garanteras, med större kontroll över datalagringen.

Ett ytterligare hinder för studien är frågor rörande könsrollsidentitet och normer, dessa kan upplevas som känsliga. Detta kan spegla individens egna värderingar och kan påverka respondenternas svar.

7.6 Socialpsykologisk relevans och framtida forskning

Studien bidrar till en socialpsykologisk förståelse för hur traditionellt könskodade utbildningsval kan präglas av studerande med skilda uppfattningar om genusnormer och könsrollsidentitet. Föreliggande studie bidrar till en nyanserad socialpsykologisk förståelse, där könssegregerade utbildningsval delvis formas, upprätthålls och aktiveras differentierat beroende på utbildningskontext.

Studien bidrar således till den identifierade kunskapsluckan genom att empiriskt behandla genusnormer och könsrollsidentitet som separata variabler för att sedan analytiskt belysa hur dessa kan förstås som samverkande processer. Studiens fokus

omfattar därmed både en extern normstruktur och internaliserade identitetsprocesser, vilket ger en relevant socialpsykologisk förståelse av hur individ och struktur samspelar och differentieras mellan utbildningsval.

Den praktiska nyttan ligger i att den kan bidra till ett mer nyanserat underlag för jämställdhetsarbete inom utbildningssektorer. Empirin indikerar att maskulina könsrollsegenskaper blivit mer homogena, vilket kan antas vara ett resultat av ett gediget jämställdhetsarbete. Ytterligare arbete för jämställdheten bör fortsätta bedrivas. Det är inte tillräckligt att enbart fokusera på att förändra synliga genusnormer. Det är även viktigt att uppmärksamma och försöka förändra hur individer redan i tidig ålder formar och internaliserar föreställningar om könsroller och tillhörande egenskaper. Det är särskilt genom att uppmärksamma denna process som ett verkligt förändringsarbete kan bedrivas och var den praktiska nyttan ligger.

Det finns behov av mer kunskap inom föreliggande område, framför allt genom att undersöka varför könssegregering kvarstår trots ett mer jämställt samhälle. Framtida studier kan med fördel undersöka detta genom en longitudinell studie för att fånga förändringar i genusnormer och könsrollsidentitet över tid samt i och mellan olika kontexter.

Vidare kan framtida studier kombinera kvantitativa och kvalitativa metoder för att få en djupare förståelse av hur individer själva uppfattar normativa beteenden, vilka egenskaper som tycks forma könsrollsidentiteten och hur individen uttrycker dessa i sitt efterföljande beteende.

8 Referenslista

Allport, G.W. (1954) *The Nature of Prejudice.* Addison- Wesley Publishing Company

Augoustinos, M., Walker, I. & Donaghue. N. (2014) So*cial Cognition: An Integrated Introduction.* 3:e uppl. Los Angeles: SAGE

Bem, S. L. (1974) *The measurement of psychological androgyny.* Journal of Consulting and Clinical Psychology.42 (2), 155-162.

Bem. S, L. (1981) *Gender Schema Theory: A cognitive account of sex typing.* Psychological Review,88 (4),354-364.

Borg, E. och Westerlund, J. (2020) *Statistik för beteendevetare:* faktabok. Stockholm: Liber

Cialdini, R. B, Reno, R.E & Kallgren, C.A. (1990).A focus Theory of Normative Conduct: Recycling the Concept of Norms to Reduce Littering in Public Places. *Journal of Personality and Social psychology*, 58 (6),1015-1026. https://doi.org/10.1037/0022-3514.58.6.1015

Colley, A. Mulhern, G., Maltby, J. & Wood, A. M. (2009). The short form BSRO: Instrumentality, expressiveness and gender associations among a United Kingdom sample. *Personality and Individual Differences*, 46(4), 384-387.https://doi.org/10.1016/j.paid.2008.11.005

Dasgupta, N & Stout, J.G (2014). Girls and women in science, technology, engineering and mathematics*, STEMing the tide and broadening participation STEM careers. Policy Insights from the Behavioral and Brain Science*, 1(1),21-29.https://doi.org/10.1177/2372732214549471

Delahunty,T., Ríordáin N.M. & Prendergast, M. (2025) Investigating STEM interest, mathematics beliefs and gender stereotypes among preservice childhood educators. *European Journal of Teacher Education, 1-*

23.https://doi.org/10.1080/02619768.2025.2511870

Dillman, D. A., Smyth, J. D., & Christian, L.M. (2014) *Internet, phone, mail, and mixed mode surveys.* The tailored design method. 4:e uppl. https://onlinelibrary.wiley.com/doi/book/10.1002/9781394260645

Djurfeldt, G., Larsson, R. & Stjärnhagen, O. (2018) *Statistisk Verktygslåda 1.* 3:5. uppl. Lund: Studentlitteratur

Entergate (2026). *Google Forms i Sverige: Är Google Formulär säkert*? Entergate.https://www.entergate.se/post/r-google-formulr-skert

Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om *skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv.* https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016R0679

Finch, J. (1987). The vignette Technique in Survey Research, *Sociology* 21 (1): 105-114.https://doi.org/10.1177/0038038587021001008

Fishbein, M. & Ajzen, I. (1975). *Belief, Attitude, Intention and Behavior: An Introduction to Theory Research.* Reading, MA: Addison-Wesley

Fink, K., Weib, H., McGuire, L., Mulvey K. L., & Beibert ,. H. (2025). Teachers and pre-service teachers' (stereotypical) expectations regarding children's competencies in different STEM fields*. Zeitschrift Fur Erziehungeswissenschafft.* https://doi.org/10.1007/s11618-025-01352-w

Fiske, S.T. & Taylor, S.E. (2021). *Social cognition: From brains to culture*. 4de uppl Los Angeles: SAGE

Folkhälsomyndigheten (2024) *Digitala medier och barns och ungas hälsa: En kunskapssammanfattning.* Mediemyndigheten. https://www.folkhalsomyndigheten.se/contentassets/20a0ad3202d54bc9be156ff3e407b55c/digitala-medier-barns-ungas-halsa-kunskapssammanstallning.pdf

Förenta Nationerna (2015) Globala målen för hållbar utveckling.

https://fn.se/globala-malen-for-hallbar-utveckling/ (Hämtad 2026-02-04).

Google (2026) Integritetspolicy, https://policies.google.com/privacy?hl=sv#europeanrequirements (Hämtad 2026-02-04)

Gokhale A., Rabe- hampa, C., Woeste L. & Machina, K. (2014) Gender Differences in

Attitudes Toward Science and Technology Among Majors. *Journal of Science Education & Technology*. 24(4), 509-516.https://doi.org/10.1007/s10956-014-9541-5

Hirdman, Y (1988) Genussystemet- reflektioner kring kvinnors sociala underordning.

Kvinnor och TV 9(3),49–63. https://doi.org/10.55870/tgv.v9i3.5365

Humlum, M. K, Nandrup, A. B., & Smith, N. (2017) Closing or reproducing the gender gap? Parental transmission, social norms and education choice. *Journal of Population Economics,* 32 (2), https://doi.org/10.1007/s00148-018-0692-1

Högskolan i Skövde (2024;2026) *Behandling av personuppgifter i student- och examensarbeten.* (Hämtad 2026-04-07) https://student.his.se/stod-och

-service/rattigheter-och-skyldigheter/personuppgifter-i-student-och-examensarbeten/

Jämställdhetsmyndigheten (2022:4) Bilaga 3 till Huvudrapporten val efter eget kön:

Könsskillnader i utbildningsval - Teorier och empiri från den socialpsykologiska forskningslitteraturen. https://jamstalldhetsmyndigheten.se/media/q0nfrnl2/bilaga-3-till-huvudrapporten-val-efter-eget-k%C3%B6n.pdf (Hämtad: 2025-11-24)

Jämställdhetsmyndigheten (2022:26) Jämställdhetsundersökningen 2022: om attityder, omsorg, diskriminering och psykisk hälsa. https://jamstalldhetsmyndigheten.se/media/w5pd5a50/ja-msta-lldhetsunderso-kningen-2022_tillga-nglig.pdf (Hämtad 2026-02-04).

King, T.L., Scovelle, A.J, Meehl, A., Milner, A. J., &Priest, N.(2021). Gender stereotypes and biases in early childhood: A systematic review. Australian Journal of Early Childhood, 46(2), 112-125. https://doi.org/10.1177/1836939121999849

Markus, H. (1977). Self- schemata and processing information about the self. *Journal of Personality and Social Psychology*, 35(2): s.63-78. doi:10.1037/0022-3514.35.2.63

Markus, H. & Kunda, Z. (1986). Stability and malleability of the self-concept. *Journal of Personality and Social Psychology*, 51(4): s.858-866. https://doi.org/10.1037/0022-3514.51.4.858

McGhee, P. (1998) *Box.1.1. Experimental social psychology*. I Sapsford, R., Still, A.,

Wetherell, M., Miell, D. och Stevens, R. (red.) Theory and Social Psychology. London: SAGE Publications, s.7.

Neschen, A., & Hügelschäfer, S (2021). Gender Bias in Performance Evaluations: The Impact of Gender Quotas. *Journal of Economic Psychology*,85,102383. 10.1016/j.joep.2021.102383

Pallant. J. (2021) SPSS Survival Manual: A step by step guide to data analysis using

IBM SPSS. 7. uppl. London: Routledge

Pilotti, M.,Jullaia, M. B, El-Moussa, O. J., & Waked, A. (2026). Gender- stereotyped self-descriptions and academic major choices when patriarchy is loosening its grip. *Acta Psychologica*l, 263,1065403. https://doi.org/10.1016/j.actpsy.2026.106403

Rammstedt, B., & John, O. P (2007). Measuring personality in one minute or less: A 10-items short version of the Big five Inventory on English and German. *Journal of Research in personality,* 41(1), 203-212. https://doi.org/10.1016/j.jrp.2006.02.001

Reichardt, C.S. & Rallis, S.F. (1994). Qualitative and quantitative inquiries are not

Incompatible: A call for a new partnership. New Directions for Program Evaluation, 1994 (61), 85-91. https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/ev.1670

Rimal, R. N., & Real, K. (2005) How Behaviors are Influenced by Perceived norms. *Communication Research,*32 (3), 389-414. https://doi.org/10.1177/0093650205275385

Rosch, E (1975). Cognitive reference point. *Cognitive Psychology*, 7(4): s.532-547

doi:10.1016/0010-0285(75)90021-3

Sapsford, R., & Jupp, V. (2006). *Handbok , Data collection and analysis.* SAGE

Schmitt, D. P,Allik, J., McCrae,R.R,& Benet-Marinez,V. (2007) *The geographic distribution of Big Five personality traits: Patterns and profiles of human self-description across 56 nations*. Journal of Cross- Cultural Psychology, 38 (2),173-212. https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/0022022106297299

Sedlander, E., Bingenheimer, J.B.,Long,S., Swain, B.&Rimal,R.N (2020). The G-NORM Scale: Development and Validation of a Theory-Based Gender Norms Scale. *Sex Roles,*87(5-6), 350-363. https://link.springer.com/article/10.1007/s11199-022-01319-9

Sinclair, S., Nilsson, A., & Cederskär, E. (2019) Explaining gender-typed educational choice in adolescence: The role of social identity, self-concept, goals, grades, and interests. *Journal of Vocational Behavior*, 110, (Part A), 54–71. https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0001879118301441?via%3Dihub

SOU 2016:89. Slutbetänkande av Digitaliseringskommissionen. *För digitalisering i tiden.*https://www.regeringen.se/contentassets/f7d07b214e2c459eb5757cea206e6701/sou-2016_89_webb.pdf

Sundell, A. (2011). *Guide: Faktoranalys*. SPSS-AKUTEN. https://spssakuten.com/2011/12/29/guide-faktoranalys/

Tashakkori, A. & Teddlie, C. (2014). Foundations of mixed methods research: integrating quantitative and qualitative approaches in the social and behavioral sciences. Thousand Oaks, Calif.:SAGE

Taylor, S.E. & Crocker, J. (1981) Schematic bases of social information processing. I E.T. Higgins, C.P. Herman & M.P. Zanna (Rev.), *Social cognition: The Ontario symposium* (Vol. 1, sid.89-134). Hillsdale, NJ: Erlbaum

Universitets- och högskolerådet UHR (2025) *Antagningsstatistik.*https://www.uhr.se/studier-och-

antagning/antagningsstatistik/resultatsida/?astasearchperiod=HT25&astasearchfor=

Vetenskapsrådet. (2024) *God forskningssed.* Stockholm*:* Vetenskapsrådet. (Hämtad 2026-04-10).https://www.vr.se/analys/rapporter/vara-rapporter/2024-10-02-god-forskningssed-2024.html

Wetherell, M., McGhee, P. & Stevens, R. (1998). Defining Social Psychology. I Sapsford, R., Still, A., Wetherell, M., Miell, D. Stevens, R. & Wetherell, M., (red.) *Theory and Social Psychology*. London: SAGE , s.5-20.

Zeyneloğlu, S. & Terzioğlu, F. (2011) Development and psychometric properties gender roles attitude scale. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* , 40 (409-420).

9 Bilagor

9.1 Bilaga 1.Komplett söktabell för tidigare forskning

Bilaga 1, Redovisningstabell över sökningar

Databas	Datum	Söksträng	Inklusionskriterier	Resultat
Academic search premier	2026-03-04	Gender OR Gender system AND education AND ability grouping in education	Engelska & Ämne: Social aspects, peer reviewed	1
Academic search premier	2026-03-04	gender OR Gender system AND education AND ability AND choice of education	Engelska & Ämne: Social aspects,peer reviewed	2
Academic search premier	2026-03-04	gender identity OR gender expression OR gender AND ability AND choice of education AND norms and values	Engelska, Social aspects,peer reviewed	4
Academic search premier	2026-03-19	masculinity OR masculine OR manhood OR gender roles OR toxic	Engelska, peer reviewed, Geografi: England, United kingdom, tyskland, spanien, italien, sverige, europa, danmark,datum:Senaste 5	22

		masculinity OR hegemonic masculinity AND choice of education AND * femininity OR feminine OR gender roles	åren	
Academic search premier	2026-03-19	(masculinity OR masculine OR manhood OR gender roles OR toxic masculinity OR hegemonic masculinity) AND (femininity OR feminine OR gender roles) AND gender norms AND (education OR school OR learning OR teaching OR classroom OR education system)	Språk Engelska, peer reviewed, Geografi: England, United kingdom, tyskland, spanien, italien, sverige, europa, danmark,	115

9.2 Bilaga 2. Missivbrev

Hej,

Vi är två studenter som läser sista året på det socialpsykologiska programmet vid Högskolan i Skövde och arbetar under våren med vår kandidatuppsats.

Vår studie syftar till att undersöka i vilken utsträckning genusnormer och könsrollsidentitet skiljer sig mellan studenter i traditionellt manliga respektive traditionellt kvinnliga högskoleutbildningar.

Vi vänder oss därför till dig som studerar första, andra eller tredje året på datavetenskapsprogrammet med inriktning systemutveckling eller dig som studerar första, andra eller tredje året på sjuksköterskeprogrammet. Dina erfarenheter är särskilt viktiga för den fortsatta förståelsen för hur genusnormer och könsrollsidentitet kan tänkas differentieras mellan utbildningsprogram.

Datainsamlingen sker genom en enkät bestående av 28 frågor och tar cirka 5-6 minuter att besvara.

I enlighet med Vetenskapsrådets forskningsetiska principer kommer all insamlad data användas enbart i forskningssyfte, du som respondent behandlas konfidentiellt och ditt deltagande är därför anonymiserat.
Genom att delta i denna studie samtycker du till ditt deltagande. Ditt deltagande är frivilligt och du kan när som helst välja att avbryta.

Stort tack till dig för att du stödjer oss i arbetet med vår kandidatuppsats inom det socialpsykologiska fältet!

Tveka inte att höra av dig till oss vid eventuella frågor och funderingar, nedan finner du våra kontaktuppgifter:

Sandy Zomaya: sanzo@student.his.se

Louice Kagemark: louka@student.his.se

9.3 Bilaga 3. Deskriptiv Statistik

Variabler	(SSK) M	(SSK) SD	(DV) M	(DV) SD	t	p
Ålder	27	6,62	28	8,23	0,47	p=.639
Feminin-Könsrollsidentitet	6,2	0,94	5,15	1,23	4,81	p=.001*
Maskulin-Könsrollsidentitet	5,02	1,00	4,81	1,20	0,93	p=.353
Attitudes Toward Norms	2,48	1,58	2,86	1,74	-1.12	p=.264
Injunktiva genusnormer	4,62	1,60	4,25	1,78	.290	p=.290
Deskriptiva genusnormer	5,40	1,16	5,04	1,40	1.31	p=.194
Samvetsgrannhet	3,54	1,01	3,50	0,87	0.36	p=.715

Öppenhet	3,69	,86	3,84	0.66	-0.92	p=.361
Neuroticism	3,60	0,71	3,40	1,21	1.18	p=.238
Agreeableness	3,10	0,80	3,00	1,12	0,51	p=.613
Extraversion	3,17	0,85	2,54	1,02	3.32	p<.001*

Not., DV(N)= Antal respondenter i datavetenskapliga programmet=35 SSK(N)=Antal respondenter i sjuksköterskeprogrammet=66, DV=datavetenskapliga programmet, SSK=sjuksköterskeprogrammet, M=medelvärde,T= t-värde, SD=standardavvikelse p=signifikansnivå =p<.05,p<.01**,p<.001****

9.4 Bilaga 4. Vinjettsstatistik

C) Adam funderar på att söka till sjuksköterskeprogrammet, hur väl tror du detta kommer att accepteras i hans omgivning?

D) Eva funderar på att söka till Datavetenskapsprogrammet med inriktning datasystemutveckling, hur väl tror du att detta kommer att accepteras i hennes omgivning?

Deskriptiv statistik

Adam(C)	M (SSK)	SD (SSK)	M (DV)	SD (DV)

	3,79	1,23	3,46	1,22
Eva (D)	3,76	1,05	3,86	1,19

Not. M=medelvärde , SD=standardavvikelse DV= Datavetenskapliga programmet, SSK=Sjuksköterskeprogrammet, Total n=101,

Vilket av följande påståenden passar ihop med din uppfattning?

Statistik frekvenser i procent

Svarsalternativ	**DV n(%)**	**SSK n (%)**
Män passar bättre inom teknik och IT	8 (12,1%)	4 (11,4%)
Kvinnor passar bättre inom vård och omsorg	5 (7,6%)	2 (5,7%)
Kön spelar ingen roll vid utbildningsval	50 (75,8%)	29 (82,9%)
Vet inte	3(4,5%)	0 (0%)

Not. N=antal, procent (%) per svarsalternativ, baserad på Valid procent. DV= Datavetenskapliga programmet, SSK=Sjuksköterskeprogrammet. Total n=101,

Vilket utbildningsval hade du valt om du var Eva?

Frekvenser i procent

Svarsalternativ	**SSK n(%)**	**DV n(%)**

Datavetenskap/systemutveckling	56 (84,8%)	32 (91,4%)
Sjuksköterskeprogrammet	8 (12,1%)	3(8,6%)
Vet ej	2 (3,0%)	0 (0,0%)

Not. N=antal, procent (%) per svarsalternativ, baserad på Valid procent. DV= Datavetenskapliga programmet, SSK=Sjuksköterskeprogrammet. Total n=101,

Vilket utbildningsval hade du valt om du var Adam?

Frekvenser i procent

Svarsalternativ	**SSK n(%)**	**DVn(%)**
Datavetenskap/systemutveckling	5 (7,6%)	2 (5,7%)
Sjuksköterskeprogrammet	59 (89,4%)	33 (94,3%)
Vet ej	2 (3,0%)	0 (0,0%)

Not. N=antal, procent (%) per svaralternativ, baserad på Valid procent. DV= Datavetenskapliga programmet, SSK=Sjuksköterskeprogrammet. Total n=101,

9.5 Bilaga 5. Skevhet och kurtosis för studiens variabler.

Variabel	**Skevhet**	**Kurtosis**
Feminin Könsrollsidentitet	-1.666	2.056

Maskulin Könsrollsidentitet	-.993	2.056
Attitudes Toward Gender Norms	1.229	-.176
Extraversion	-.249	-.566
Agreeableness	-.178	-.454
Neuroticism	-.796	.476
Öppenhet	-.911	1,614
Samvetsgrannhet	-.271	-.454

9.6 Bilaga 6. Operationaliseringsmatris

Huvudbegrepp	Underbegrepp	Indikatorer	Items/ enkätfrågor

Utbildningsval Dikotom oberoende variabel	Traditionellt kvinnligt/ manligt utbildningsval (UHR 2025)	Sjuksköterskeprogrammet Datavetenskapliga programmet	Val av utbildning: Jag studerar på sjuksköterskeprogrammet Jag studerar på datavetenskap med inriktning systemutveckling
Ålder (Bakgrundsvariabel)		**Årtal**	Öppen fråga: Ange ditt födelseår nedan
Genus (Bakgrundsvariabel) Föreställningar om kön (Svenska Akademiens ordbok)	**Kön** Respondentens biologiska kön	**Kvinna/ Man/ Icke-binär**	"Jag definierar mig som kvinna/ man/ icke- binär"
Könsrollsidentitet Bem Sex Role Inventory (1974) Mätinstrument för könsroller och könsidentitet Bem (1974) beroende variabel	**Traditionella könsroller**	Definition av begrepp enligt Sveriges ordbok	Kulturella traditionella könsroller Maskulina egenskaper - Instrumentella(uppgift/prestation) Kvinnliga egenskaper - Expressiva (känslor/relationer) (J.Auster & C.Ohm

			2000, s.525)
	Självständig / **Indenpendent** Handla och tänka utan att rätta sig efter andra (SO, 2026)	Maskulin	Jag upplever att jag är bra på att *agera* och *resonera* utan att rätta mig efter andra 1=Stämmer inte alls 7=Stämmer helt
	Ledartyp / **Leadership ability** Person i högsta bestämmande ställning (SO,2026)	Maskulin	Jag upplever att jag är bra på att *leda* andra personer i viss riktning 1=Stämmer inte alls 7=Stämmer helt
	Stark personlighet / **Strong**	Maskulin	Jag upplever att jag har *unika* egenskaper som utmärker mig som person 1=Stämmer inte alls 7=Stämmer helt

	Personality Helheten av de psykiska egenskaper som utmärker en person (SO, 2026)		
	Övertygelser / **Defends beliefs** Hålla något absolut säker (SO, 2026)	Maskulin	Jag upplever att jag försvarar mina *övertygelser* 1=Stämmer inte alls 7=Stämmer helt
	Bestämd / **Assertive** Fastlagd, bindande (SO 2026)	Maskulin	Jag upplever att jag är fast *bestämd* vid mina beslut när jag väl beslutat mig för något 1=Stämmer inte alls 7=Stämmer helt
	Förstående / Understanding	Feminin	Jag upplever mig själv som *empatisk* vid interaktion med andra 1=Stämmer inte alls

	Förstående till något jfr empati, medkännande (SO 2026)		7=Stämmer helt
	Sympatisk / **Sympathetic** Som tillbringar känslor av varm uppskattning (SAOL 2026)	Feminin	Jag upplever mig själv som *välvillig och tillgiven* mot andra personer i min närhet 1=Stämmer inte alls 7=Stämmer helt
	Ömsint / **Tender** Ger uttryck för varma, vårdande och skyddande känslor (SO 2026)	Feminin	Jag upplever att jag visar *medkänsla* till personer i min omgivning 1=Stämmer inte alls 7=Stämmer helt
	Känslig för andras behov	Feminin	Jag upplever att jag är väl *mottaglig* för andras behov

	/ **Sensitive to others** Mottaglig för intryck (SAOL 2026)		1=Stämmer inte alls 7=Stämmer helt
	Varm person / **Warm** Hjärtlig, innerlig,engagerad, varmhjärtad (SO 2026)	Feminin	Jag upplever mig själv som *varmhjärtad* i möten med andra 1=Stämmer inte alls 7=Stämmer helt
Big five model **-Avser fem olika personlighetsdrag som mäter individuella skillnader mellan individers personligheter** (Rammstedt & John 2007).	**Personlighets drag hos individer** **(oberoende variabel)**	Påståenden som mäter dimensionerna i Big Five model	**Nedan följer några påståenden om olika personlighetsdrag, Ange i vilken grad varje påstående stämmer in på dig.**
		Extraversion	**Jag ser mig själv som en**

		(Utåtriktning)	**social och utåtriktad person** 1=Stämmer inte alls 5=Stämmer mycket väl
		Neuroticism (Emotionell stabilitet)	**Jag ser mig själv som en stresstålig person** 1=Stämmer inte alls 5=Stämmer mycket väl
		Openness to experience (Öppenhet)	**Jag ser mig själv som en person som en kreativ person som är öppen för nya ideer** 1=Stämmer inte alls 5=Stämmer mycket väl
		Conscientiousness (Samvetsgrannhet)	**Jag ser mig själv som en person som är noggrann och organiserad** 1=Stämmer inte alls 5=Stämmer mycket väl
		Agreeableness (Vänlighet)	**Jag ser mig själv som en person som litar mycket på andra** 1=Stämmer inte alls 5=Stämmer mycket väl

		Extraversion (Utåtriktning)	**Jag ser mig själv som en reserverad och tystlåten person** 1=Stämmer inte alls 5=Stämmer mycket väl
		Neuroticism (Emotionell stabilitet)	**Jag ser mig själv som en person som lätt blir stressad och/eller orolig** 1=Stämmer inte alls 5=Stämmer mycket väl
		Openness to experience (Öppenhet)	**Jag ser mig själv som en person som trivs bäst med rutiner** 1=Stämmer inte alls 5=Stämmer mycket väl
		Conscientiousness (Samvetsgrannhet)	**Jag ser mig själv som en person som kan ha svårt att hålla ordning och reda** 1=Stämmer inte alls 5=Stämmer mycket väl
		Agreeableness (Vänlighet)	**Jag ser mig själv som kritisk eller ifrågasättande person mot andra** 1=Stämmer inte alls

			5=Stämmer mycket väl
Upplevda genusnormer **(Social nivå)** **G-Norm scale** **(Sedlander,Bingenheimer, Long, Swain & Rimal 2020, s. 355)**	**Deskriptiva normer** **(oberoende variabel)** **(Individuella uppfattningar om vad andra personer gör)** **Sociala mönster**	Förväntningar från individens samhälle	**Nedan följer några påståenden om utbildningsval och kön.Ange i vilken grad du håller med.** **Skatta ditt svar från** **1=Håller inte alls med** **7=Håller helt med**
		Hur könssegregerade mönster funnit sig inom min nära krets	**Jag upplever att fler män än kvinnor i min omgivning studerar tekniska utbildningar** 1=Stämmer inte alls 7=Stämmer helt
		Hur könssegregerade mönster funnit sig inom min nära krets	**Jag upplever att fler kvinnor än män i min omgivning studerar vård och omsorgsutbildningar** 1=Stämmer inte alls 7=Stämmer helt
		Vad mina nära	**Jag upplever att de flesta**

		gjort som påverkar mitt val	**män i min omgivning har studerat tekniskt belagda utbildningar** 1=Stämmer inte alls 7=Stämmer helt
		Vad mina nära gjort som påverkar mitt val	**Jag upplever att de flesta kvinnor i min omgivning har studerat vård och omsorgsinriktade utbildningar.** 1=Stämmer inte alls 7=Stämmer helt
	Injunktiva normer Sociala förväntningar och tryck	**Vad viktiga personer i min närhet tycker att man bör göra** **Motivationen(social tryck,'' pushas i rätt riktning'') att följa den**	**I min omgivning upplever jag att män uppmuntras välja tekniska utbildningar** 1=Stämmer inte alls 7=Stämmer helt

		manliga normen inom min nära umgängeskrets som påverkar mitt utbildningsval	
		Motivationen (social tryck,'' pushas i rätt riktning'') att följa den manliga normen inom min nära umgängeskrets som påverkar mitt utbildningsval	**I min omgivning upplever jag att kvinnor uppmuntras välja utbildningar inom vård och omsorg** 1=Stämmer inte alls 7=Stämmer helt
		Utbildningsval som förväntas i relation till det kvinnliga könet ses som en social acceptans från sin nära krets.	**Jag upplever att de flesta i min omgivning förväntar sig att det oftast är kvinnor som väljer vård och omsorgsutbildningar** 1=Stämmer inte alls 7=Stämmer helt
		Utbildningsval	**Jag upplever att de flesta i min omgivning förväntar**

		som förväntas i relation till det manliga könet ses som en social acceptans från sin nära krets.	**sig att det oftast är män som väljer it och tekniska utbildningar** 1=Stämmer inte alls 7=Stämmer helt
Attitudes towards Gender norms Scale -Ett mätinstrument som mäter hur individer förhåller sig till traditionella och moderna könsnormer(Zeynel oğlu , Terzioğlu 2011).		**Mätinstrument som fångar hur mycket en individ håller med traditionella idéer om hur män och kvinnor bör vara.**	**Ange i vilken grad du håller med följande påståenden** 1=Instämmer inte alls 7=Instämmer helt
			Utbildningar inom It och teknik passar bättre för män än kvinnor 1=Instämmer inte alls 7=Instämmer helt
			När jag valde min utbildning kände jag att andra i min omgivning hade förväntningar på

			vilken utbildning jag skulle välja utifrån traditionella genusnormer 1=Instämmer inte alls 7=Instämmer helt
			Individens kön föranleder vilken utbildning som anses legitim att söka sig till 1=Instämmer inte alls 7=Instämmer helt
			Utbildningar inom vård och omsorg passar bättre för kvinnor än män 1=Instämmer inte alls 7=Instämmer helt
Vinjett-Mätinstrument i form av scenarier (SAOL 2026)			**Nedan följer en kort beskrivning av en situation. Läs scenariot och svara sedan på frågorna.**
		Scenariot	Adam och Eva är syskon och ska snart göra sitt

			utbildningsval på Högskolan i Skövde och funderar på om de ska välja Sjuksköterskeprogrammet eller Datavetenskap med inriktning systemutveckling. Adam beskrivs av sina vänner som en omtänksam och sympatisk person som tycker om att hjälpa andra. På fritiden brukar han delta i organisationer som hjälper andra människor, därmed är Adams främsta intresse för omsorg och funderar på att ansöka till sjuksköterskeprogrammet. Adam och Evas mamma arbetar som sjuksköterska, vilket de flesta kvinnor i deras familj gjort, yrket anses som typiskt traditionellt kvinnligt. Evas vänner beskriver henne som en bestämd person med stark personlighet. På fritiden gillar hon att programmera och lära sig tekniska lösningar, Evas främsta

			intresse är teknik och hon funderar på om datavetenskapliga programmet är något för henne. Adam och Evas pappa arbetar inom IT, IT är ett vanligt yrke hos männen i deras familj och anses som ett typiskt yrke att söka sig till om man är av det manliga könet. Adam och Evas vänner tycker inte att utbildningsvalet ska bero på ens kön. Detta försvårar situationen för Adam och Eva, de är osäkra på vilken utbildning som anses legitimt som de ska söka sig till.
		Attityd till genusnormer	**A)Vilken utbildning hade du valt om du var Adam?** - Datavetenskap/systemutveckling

			-Sjuksköterskeprogrammet -Det spelar ingen roll vilket program -Vet ej
		Attityd till genusnormer	**B)Vilken utbildning tycker du att Eva borde välja?** -Datavetenskap/systemutveckling -Sjuksköterskeprogrammet -Det spelar ingen roll vilket program -Vet ej
		Injunktiva genusnormer	**C) Adam funderar på att söka till sjuksköterskeprogrammet, hur väl tror du detta kommer att accepteras i hans omgivning?** 1=Inte alls accepterat 5=Mycket väl accepterat

		Injunktiva genusnormer	**D) Eva funderar på att söka till Datevetenskapsprogram met med inriktning datasystemutveckling, hur väl tror du att detta kommer att accepteras i hennes omgivning?** 1=Inte alls accepterat 5=Mycket väl accepterat
		Attityd till genusnormer	**E)Vilket av följande påståenden passar ihop med din uppfattning**? -Män passar bättre inom Teknik och It -Kvinnor passar bättre inom vård och omsorg -Kön spelar ingen roll vid utbildningsval -Vet inte

9.7 Bilaga 7. Enkät

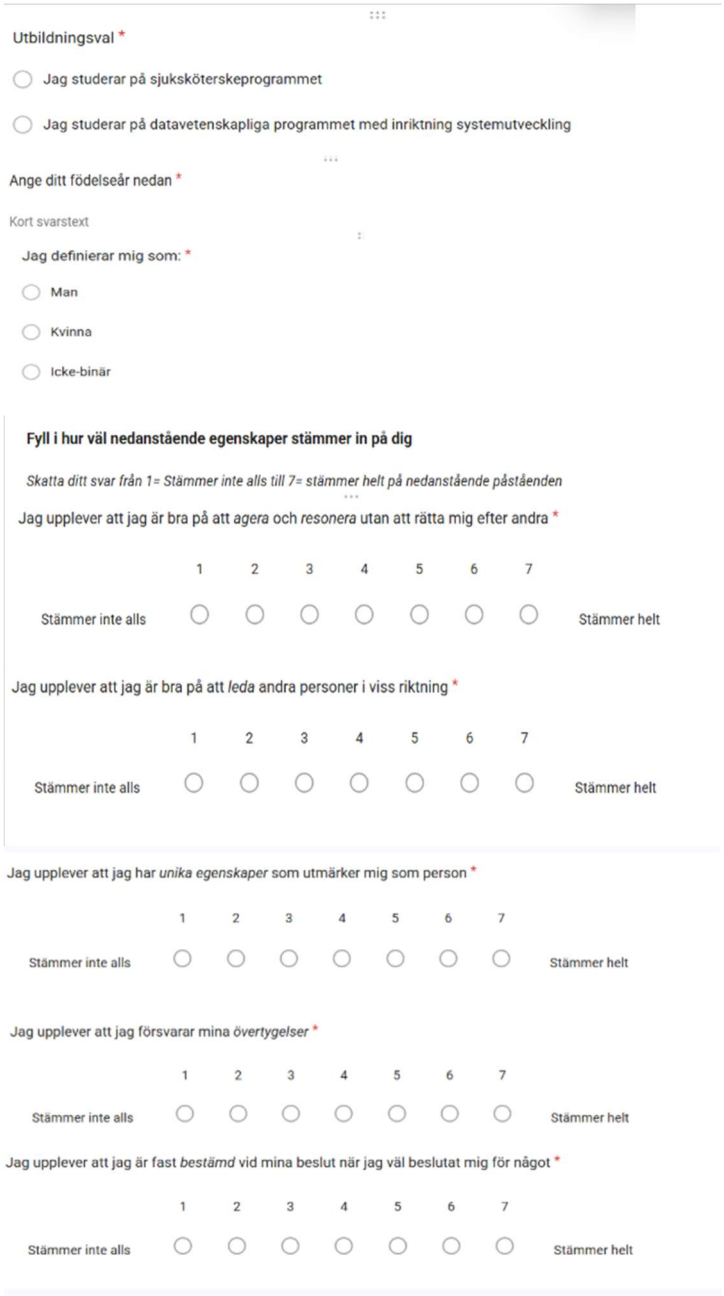

Utbildningsval *

- Jag studerar på sjuksköterskeprogrammet
- Jag studerar på datavetenskapliga programmet med inriktning systemutveckling

Ange ditt födelseår nedan *

Kort svarstext

Jag definierar mig som: *

- Man
- Kvinna
- Icke-binär

Fyll i hur väl nedanstående egenskaper stämmer in på dig

Skatta ditt svar från 1= Stämmer inte alls till 7= stämmer helt på nedanstående påståenden

Jag upplever att jag är bra på att *agera* och *resonera* utan att rätta mig efter andra *

	1	2	3	4	5	6	7	
Stämmer inte alls	○	○	○	○	○	○	○	Stämmer helt

Jag upplever att jag är bra på att *leda* andra personer i viss riktning *

	1	2	3	4	5	6	7	
Stämmer inte alls	○	○	○	○	○	○	○	Stämmer helt

Jag upplever att jag har *unika egenskaper* som utmärker mig som person *

	1	2	3	4	5	6	7	
Stämmer inte alls	○	○	○	○	○	○	○	Stämmer helt

Jag upplever att jag försvarar mina *övertygelser* *

	1	2	3	4	5	6	7	
Stämmer inte alls	○	○	○	○	○	○	○	Stämmer helt

Jag upplever att jag är fast *bestämd* vid mina beslut när jag väl beslutat mig för något *

	1	2	3	4	5	6	7	
Stämmer inte alls	○	○	○	○	○	○	○	Stämmer helt

Jag upplever att jag är väl *mottaglig för andras behov* *

	1	2	3	4	5	6	7	
Stämmer inte alls	○	○	○	○	○	○	○	Stämmer helt

Jag upplever mig själv som *varmhjärtad* i möten med andra *

	1	2	3	4	5	6	7	
Stämmer inte alls	○	○	○	○	○	○	○	Stämmer helt

Nedan följer några påståenden om olika personlighetsdrag. Ange i vilken grad varje påstående stämmer in på dig.

Skatta ditt svar från 1= Stämmer inte alls till 5= stämmer mycket väl på nedanstående påståenden

Jag ser mig själv som en *social* och *utåtriktad* person *

	1	2	3	4	5	
Stämmer inte alls	○	○	○	○	○	Stämmer mycket väl

Jag ser mig själv som en *stresstålig person* *

	1	2	3	4	5	
Stämmer inte alls	○	○	○	○	○	Stämmer mycket väl

Jag ser mig själv som en kreativ person som är *öppen för nya ideér* *

	1	2	3	4	5	
Stämmer inte alls	○	○	○	○	○	Stämmer mycket väl

Jag ser mig själv som en person som är *noggrann och organiserad* *

	1	2	3	4	5	
Stämmer inte alls	○	○	○	○	○	Stämmer mycket väl

Jag ser mig själv som en person som *litar mycket på andra* *

	1	2	3	4	5	
Stämmer inte alls	○	○	○	○	○	Stämmer mycket väl

Jag ser mig själv som en person som trivs bäst med *rutiner* *

	1	2	3	4	5	
Stämmer inte alls	○	○	○	○	○	Stämmer mycket väl

Jag ser mig själv som en person som lätt blir *stressad* och/eller *orolig* *

	1	2	3	4	5	
Stämmer inte alls	○	○	○	○	○	Stämmer mycket väl

Jag ser mig själv som en *reserverad* och *tystlåten* person *

	1	2	3	4	5	
Stämmer inte alls	○	○	○	○	○	Stämmer mycket väl

Jag ser mig själv som en person som kan ha svårt att hålla *ordning* och *reda* *

	1	2	3	4	5	
Stämmer inte alls	○	○	○	○	○	Stämmer mycket väl

Jag ser mig själv som en *kritisk* och/eller *ifrågasättande* person mot andra *

	1	2	3	4	5	
Stämmer inte alls	○	○	○	○	○	Stämmer mycket väl

Nedan följer några påståenden om utbildningsval och kön. Ange i vilken grad du håller med.

Skatta ditt svar från 1= Stämmer inte alls 7=Stämmer helt på nedanstående påståenden

Jag upplever att fler män än kvinnor i min omgivning studerar tekniska utbildningar *

	1	2	3	4	5	6	7	
Stämmer inte alls	○	○	○	○	○	○	○	Stämmer helt

Jag upplever att fler kvinnor än män i min omgivning studerar vård och omsorgs utbildningar *

	1	2	3	4	5	6	7	
Stämmer inte alls	○	○	○	○	○	○	○	Stämmer helt

Jag upplever att de flesta män i min omgivning har studerat tekniska utbildningar *

	1	2	3	4	5	6	7	
Stämmer inte alls	○	○	○	○	○	○	○	Stämmer helt

Jag upplever att de flesta kvinnor i min omgivning har studerat vård och omsorgsinriktade utbildningar *

	1	2	3	4	5	6	7	
Stämmer inte alls	○	○	○	○	○	○	○	Stämmer helt

I min omgivning upplever jag att män uppmuntras välja tekniska utbildningar *

	1	2	3	4	5	6	7	
Stämmer inte alls	○	○	○	○	○	○	○	Stämmer helt

I min omgivning upplever jag att kvinnor uppmuntras välja utbildningar inom vård och omsorg *

	1	2	3	4	5	6	7	
Stämmer inte alls	○	○	○	○	○	○	○	Stämmer helt

Jag upplever att de flesta i min omgivning förväntar sig att det oftast är kvinnor som väljer vård och omsorgsutbildningar *

	1	2	3	4	5	6	7	
Stämmer inte alls	○	○	○	○	○	○	○	Stämmer helt

Jag upplever att de flesta i min omgivning förväntar sig att det oftast är män som väljer it och ekniska utbildningar *

	1	2	3	4	5	6	7	
Stämmer inte alls	○	○	○	○	○	○	○	Stämmer helt

Ange i vilken grad du håller med följande påståenden

1=Instämmer inte alls , 7=Instämmer helt

Utbildningar inom It och teknik passar bättre för män än för kvinnor *

	1	2	3	4	5	6	7	
Instämmer inte alls	○	○	○	○	○	○	○	Instämmer helt

När jag valde min utbildning kände jag att andra i min omgivning hade förväntningar på vilken utbildning jag skulle välja utifrån genusnormer *

	1	2	3	4	5	6	7	
Instämmer inte alls	○	○	○	○	○	○	○	Instämmer helt

Nedan följer en kort beskrivning av en situation. Läs scenariot och svara sedan på frågorna.

Syskonen **Adam** och **Eva** ska snart göra sitt utbildningsval på Högskolan i Skövde. Adam och Eva funderar på om de ska välja *Sjuksköterskeprogrammet* eller *Datavetenskap med inriktning systemutveckling*.

Adam beskriver sig själv som en *omtänksam* och *sympatisk* person som tycker om att hjälpa andra. På fritiden brukar Adam delta i organisationer som hjälper andra människor, därmed är Adams främsta intresse omsorg och funderar på att söka till *sjuksköterskeprogrammet*. Adam och Evas mamma arbetar som sjuksköterska, vilket de flesta kvinnor i deras familj gjort. Yrket anses som typiskt *traditionellt kvinnligt*.

Evas beskriver sig själv som en *bestämd* person med en *stark personlighet*. På fritiden gillar Eva att programmera och lära sig tekniska lösningar, Evas främsta intresse är teknik och hon funderar på om *datavetenskapliga programmet* är något för henne. Adam och Evas pappa arbetar inom IT, IT är ett vanligt yrke hos männen i deras familj och anses som ett *typiskt yrke att söka sig till om man är av det manliga könet*.

Adam och Evas vänner tycker inte att utbildningsval ska bero på kön. Detta försvårar situationen för Adam och Eva, de är osäkra på vilken utbildning som anses legitimt att söka sig till.

A)Vilken utbildning hade du valt om du var **Adam**? *

- ◯ Datavetenskapliga programmet
- ◯ Sjuksköterskeprogrammet
- ◯ Vet ej

B)Vilken utbildning hade du valt om du var **Eva**? *

- ◯ Datavetenskap/systemutveckling
- ◯ Sjuksköterskeprogrammet
- ◯ Vet ej

C) **Adam** funderar på att söka till sjuksköterskeprogrammet, hur väl tror du detta kommer att accepteras i hans omgivning? *

	1	2	3	4	5	
Inte alls accepterat	◯	◯	◯	◯	◯	Mycket väl accepterat

) **Eva** funderar på att söka till Datevenskasprogrammet med inriktning systemutveckling, hur äl tror du att detta kommer att accepteras i hennes omgivning? *

	1	2	3	4	5	
Inte alls accepterat	◯	◯	◯	◯	◯	Mycket väl accepterat

E)Vilket av följande påståenden passar ihop med **din** uppfattning? *

- [ ] Män passar bättre inom Teknik och It
- [ ] Kvinnor passar bättre inom vård och omsorg
- [ ] Kön spelar ingen roll vid utbildningsval
- [ ] Vet inte

9.8 Bilaga 8. Begreppslista

Begrepp	**Förklaring i förhållande till studien**	**Praktisk nytta**
Deskriptiva genusnormer	Avser studenters uppfattningar om vilka beteenden, egenskaper och utbildningsval som uppfattas som vanligt förekommande inom deras omgivning.	Används för att se skillnader mellan program och hur upplevda ´´normala´´ beteenden kan påverka utbildningsval.
Injunktiva genusnormer	Avser studenters uppfattningar om vilka beteenden och utbildningsval som anses socialt accepterade eller förväntade inom utbildningsmiljö.	Används för att analysera hur upplevda sociala förväntningar kopplade till kön kan påverka studenters beteenden, identitet och utbildningsval.
Genusnormer	Avser sociala och kulturella förväntningar i samhället på hur kvinnor och män förväntas vara.	Används som ett övergripande begrepp för att analysera hur könsrelaterade normer kan skilja sig mellan traditionellt könskodade utbildningsprogram.
Kön	Avser respondenters könstillhörighet i studien.	Används som bakgrundsvariabel för att jämföra skillnader i skattning mellan grupperna.
Könsrollsidentitet	Avser hur studenter uppfattar sig själva i relation till traditionella könsroller.	Används för att se hur skillnader mellan utbildningsprogram och undersöka hur könsrollsidentitet kan

		relateras till genusnormer och utbildningsval
Social acceptans	Avser i vilken grad som studenten upplever att de accepteras inom utbildningsprogrammet.	Används för att se hur upplevd social acceptans i utbildningsprogrammet kan relateras till genusnormer.
Utbildningsval	Avser vilket könskodat utbildningsprogram som studenten har valt.	Används för att jämföra skillnader i genusnormer och könsrollsidentitet mellan de traditionellt könskodade programmen.
Sociala kontext	Avser den sociala miljön som studenten befinner sig i (klass, vänner, familj).	Används för att förstå hur den sociala miljön kan forma uppfattningar om genusnormer mellan olika utbildningsprogram.
Skattning	Avser respondenternas självskattning av samtliga variabler som mäts i studien, såsom genusnormer, könsrollsidentitet, attityder och uppfattningar, genom Likertskalor i enkäten.	Används för att mäta subjektiva uppfattningar och för att kunna statistiskt jämföra mellan utbildningsprogrammen.